

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal

A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.

Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Harangavatás a Kossuth-utcán.

Galaták 5 : 22.

(Maklár Károly püspök beszéde.)

Keresztyén Gyülekezet!

Alig két hónapja még, hogy ezt a gyönyörű templomot, melynek belsejét áldozatkész hívek ragyogó ünnepi köntösbe öltöztették, magasztos rendeltetésének átaladtuk. Azóta szóban is, írásban is felviharzott a vitatkozás azon, hogy helyes-e és megengedhető-e református templomnak szimbolikus képekkel való feldíszítése. Lehet, hogy a vita még ma sincs eldöntve, az azonban vita tárgyát sem képezte, hogy a Kossuth-utcai egyházrész tagjai templomuknak a modern egyházi díszítőművészet eszközeinek alkalmazásával ragyogóan széppé létele által az áldozatkész buzgóságnak olyan felemelő és példát adó bizonyosságát adták, amely előtt csak a legteljesebb elismeréssel lehet meghajolni. A Kossuth-utcai egyházrész buzgó tagjai nem feszültek szembe az ellenvéleményekkel, nem igyekeztek a maguk igazát elméleti okfejtésekkel bizonyítani, hanem odadobták a vita mérlegébe áldozatkészségük újabb bizonyosságát, templomuk szeretetének újabb jele gyanánt azt a két harangot, melynek ünnepi felavatására most egybesereglettünk. Elméleti vitatkozás helyett újabb áldozatos cselekedettel bizonyítják, hogy nekik van igazuk, mert „a Lélek gyümölcse a szeretet”.

Valóban a szeretet a keresztyén anyaszentegyháznak az élető lelke, a legdrágább, a legértékesebb gyümölcse.

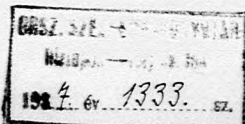
„Gyümölcseről ismerik meg a fát” — mondja Máté evangélista. De nemcsak a fát, hanem az embert, az egyházat, az eszményeket, az intézményeket is. Főként pedig a lelket, mely ha gyümölcstől teremni nem tud, olyan mint a termékellen fa, mely csak arra való, hogy kivágattassék és tüzre veltessék. A gyümölcstelen lélek nem érték, csak tömeg. Lom és szemét, mely a háznak nem díszére, hanem csúfúságára szolgál.

A lélek gyümölcse pedig : szeretet ! A szeretet a társadalmi közösségnek az a forrása, amelyből minden szomszédhozó meríteni tud. A szeretet az a könnyel és verejtékel felszárító mondabeli Veronika-kendő, mely a boldogtalanokat a Golgota véres útján a megváltás keresztségéhez elkísérni tudja. A szeretet a Krisztus szíve ! Aki szeret, abban a Krisztus szíve dobban. Szeretet nélkül a szív kihűlt csillag, melyet a hit sugara soha be nem világítanak !

Különös alkotás az emberi szív ! Ki tud merülni a tudásban, a munkában, a felfokozott életműködésben, csak a szeretetben nem merül ki soha. Minél többet ad, annál nagyobb kincsek gazdagsága nyílik meg benne. Olyan, mint a gazdag bányák mélye. Minél jobban aknázzuk, annál gazdagabb ereit találjuk meg benne a kincset érő ércnek. Azért, mert a szív a szeretetet a végtelen lélekből meríti. A szeretet a lélek gyümölcse ! Ez a lélek hozta meg áldott gyümölcseit itt a Kossuth-utcai egyházrész tagjai szívében is, midőn áldozatkészségük újabb bizonyossága gyanánt díszes templomuk 50 éves fennállása emlékére ezt a két új harangot közadakozásból beszerezték !

Ezt a két harangot a Szentháromság egy örök Isten dicsőségére most megáldom és felavatom ! Legyen rajtok Isten áldása, akihez jertek, könyörögjünk buzgó imádságban :

Felséges Isten ! Mennyei Édesatyánk ! Ahány szív ma itt tiszteletedre megdobbán, ahány

lélek ma itt imádsággal megteljesedik, az mind egy-egy templom, mely a Te dicsőségedet zengi. Száz meg száz szívből ragyog ma itt a pünkösdi pirosító fényében a Te tündöklő felséged.

És amint ezek az imádkozó szívek Tégedet átölelnek, átsuhan a szíveken az ünnepi áhítat szellője, amelytől meghajolnak és megszólalnak a szívek, mint ahogy a széltől meghajol és megsusog a mezők zöld velése. Az imádság felszáll innen sugárzó egeidre és visszaszáll onnan harmathullásképpen és nyomán enyhület és áldás fakad. A széles mezők gazdagodjanak tőle áldással, a lelkek gazdagodjanak meleg érzésekkel.

Szent házad tornyába két új harang száll ma fel a Te dicsőségedre.

Add, hogy ez új harangok hívogató szavát hallják meg mindenkor az élők és seregeljenek a te tornácodba, hol az örökélet vizei fakadnak.

Mikor megújult testtel és erővel felébredünk az álomból, a harangok szava ébressze fel a mi lelkünkben is az el nem múló hálát a te soha nem szunnyadó gondviselésedért.

Mikor egy-egy kedvesünknek halálba lörik a szeme szép világa! Megcsendül felette a harangszó, mikor koporsót földelünk el a temetőben és velünk zokog a halotti harangok sirató szava: tekintsünk fel rád Atyánkra, könnyű csorduljon orcánkra, bánatos lelkünkre pedig csorduljon rá a Te vigasztalásod gyógyító balzsama.

Felséges Isten! Fénylik a könny most is a szemekben, a hála könnyűje. Az örömeért, hogy megadtad érnünk hallani a harangok rég nem hallott összhangját. Hála neked érte Istenem! Hála az erőért, a segítségért, az áldozatkész lélekért, a nyájért, a pásztorért, ezekért a harangokért, a lélek gyümölcsének, az áldozatkész buzgóságának ez újabb bizonyáglétéért.

Áldd is meg őket Uristen! Áldd meg e gyülekezetet, melynek áldozatkészége e harangokat a Te dicsőségedre öntette. Áldd meg mindazokat, akiknek az áldozathozatalban a szívük feléd hajolt. Áldd meg e nép vezetőit, kik e szent buzgóságot megindították, áldd meg mindazokat, kik filléreiket összeadták, áldd meg e nép nagyjait, kicsinyjeit, mind köz, mind tanácsos rendeit.

Töltsd be a szívüket Lelked erejével, hogy az a tűz, melyből most az áldozat ismét fellángolt, soha el ne hamvadjon, az a forrás, mely az áldozatkész szívekből fakadt, soha el ne apadjon. Ámen.

Most pedig ti díszes harangok, beszédes bizonysgái a Lélek gyümölcsének, az áldozatrakész szeretetnek, emelkedjétek fel a magasba, rendeltetések helyére áldásunktól és imádságunktól kísérve! Zengő hangotok legyen aranyak csengése, ezüstnek szólása! Hívogassátok a buzgó lelkeket Isten imádsására, Krisztus követésére a Lélek gyümölcsének: a szeretetnek gyakorlására.

A Szentháromság egy örök Istentől megszentelve és megáldva zengje ércnyelvetek, hogy míg e haza földjén egy magyar szív dobog, addig a szeretetben összeforrott magyar nép földi háromsága nem egyéb, mint az Isten, Haza és Emberszeretet! Ámen.

A debreceni Kollégium főiskolává fejlődésének történetéhez.

(Folytatás és vége.)

A debreceni iskola a lelkészek, városi tanács és polgárság mondhatni egymással vetélkedő szeretete, gondja és áldozatkészége mellett idők folytán állandóan erősödött és nagybodott. Mert hiszen főiskolává fejlődését nem egyszerre történtek, hanem lassanként, fokozatosan előállottnak gondolhatjuk. Azok között az ifjak között, akik ez intézetből ezekben az időkben Wittenbergbe mentek tanulni, névszerint ismerjük Szepesi Györgyöt, aki 1578-ban Wittenbergben egy karácsonyi üdvözlő verset nyomatott ki Debrecen hírneves városa igen kitűnő polgárának (civis celeberrimae et inclytae urbis Debrecinae excellentissimus), az ő legkegyelmesebb urának és Maecenásának, *Literatus Türi Péter*nek a tiszteletére. Ez a Fodor Péter, aki a *Literatus* (tudós) nevet viselte, bizonyára egyike volt azoknak a debreceni *tözsérdeák*oknak, akikről *Takáts Sándor* azt írja, hogy legbőkezűbb pártfogói voltak az iskolának és a tanulóifjaknak. Minden bizonnyal az ő költségén tanult,

mint alumnus, Szepesi György Wittenbergben. Egy másik nevezetes debreceni diák Wittenbergben, aki az ottani coetus megbízásából először adta ki a wittenbergi egyetemen 1578-ig tanult magyar ifjak névsorát, *Laskói Csókás Péter*, aki mint engedelmes cliense (obsequens cliens) híres-neves Debrecen város tanácsának és több derék polgárának, az ő atyai Maecenásainak mély tiszteletökre hálás hűséggel adta ki Wittenbergben 1578-ban *Jucundum Colloquiumát*. 1586—88-tól ismerjük még (mindezeket a *Szabó—Hellebrant Régi Magyar Könyvtára* után), mint a debreceni iskola kétségtelen tanulóit 1588 előtt *Szamosközi R. (asoris = Borbély) Sándort*, *Debreceni Borégető Miklóst* és *Debreceni Tankó Miklóst*, meg *Félegyházi Istvánt*, a Tamás öccsét. De bátran ezek közé sorozhatjuk az 1571-től Debreceni névvel a wittenbergi egyetemre beiratkozott következő ifjakat is: 1571 *Stephanus Chrysopoeus* (Arany, vagy Ötvös) Debrecinus, 1578 *Franciscus T. Debrecinus* (1580-ban senior), 1579 *Joannes Debrecinus*, 1581 *Michael Debrecinus*, 1583 *Stephanus Csorba Debrecinus*, 1587 *Franciscus N. Debrecinus*, 1589 *Joannes Soós Debrecinus* és *Joannes Taraczk Debrecinus*, akik még a *Series Studiosorum* megnyitása előtt

távoztak el az iskolából s így nevük abban nem található.

Íme, ha csak ezeket vesszük is fel, pedig még többen voltak, akik nem jelezték az egyetem matriculájában vagy kiadott műveiken debreceni származásukat, mennyien mentek már a XVI. század hetvenes és nyolcvanas éveiben a debreceni iskolából Wittenbergbe! Ez azt bizonyítja, hogy az intézet hovatovább nőtt, s mind magasabbra emelkedett. A külső körülmények is közreműködtek, hogy olyan nagy iskolává fejlődjék, melyben lelkészeket, tanítómestereket képezzenek a folyvást szaporodó hazai református egyházak és iskolák számára. Egyfelől — ezt már hangoztattuk — abban a zavaros, háborús korszakban szerencsés, elég nyugodt helyen feküdt egy olyan város kebelében, melynek magistratusa és világlátott kereskedő „áros népe” nagy fogékonysággal bírt a műveltség, az emberi haladás, a tudomány iránt. Másfelől a török hódítás, melynek csak szélső hullámai jutottak el Debrecenig, első vad rohamában, a XVI. században Magyarországnak jó részét letarolta és csaknem pusztává tette. Az itt virágzott magasabb iskolák, melyek lelképásztorkat és mestereket neveltek, lassanként elsorvadtak, majd némelyek végkép meg is szűntek, mint pl. a hírneves tolnai iskola, viszont a törökök nyomása, zaklatása, s a hódolt részek lakosságának rendkívüli elszegényedése lehetlenné tett itt minden magasabb kulturális fejlődést. Ez csak a XVII. században indult meg, mikor a török uralom hazánkban megerősödve, engedett vadságából és szigorúságából. Mivel pedig a hódoltság lakók legnagyobb része református volt, gondoskodni kellett ezek lelki szükségégeinek kielégítéséről úgy a templomokban, mint az iskolákban. Így érthetjük meg, hogy a hódoltságra is kiterjedő pap- és tanítóképzés szüksége a XVI. század vége felé egymásután hozta létre a magyar királyság és erdélyi fejedelemség területén a főiskolákat: a debrecenit, a nagyváradit, a sárospatakit, sőt a nagybányait is, amint azt *Thurzó Ferenc* alapos munkájából³ tudjuk.

A debreceni iskola a XVI. század nyolcvanas éveiben kezdett hittudományi intézetté is fejlődni, többé nem ad hoc, ideiglenes, hanem állandó, intézményszerű tanítással és renddel. Már ekkor az országban messzeföldön olyan híre volt, hogy pl. 1586-ban — amint *Szenczi Molnár Albert* följegyezte naplójában⁴ — a pozsonymegyei Szenczről és környékéről egyszerre tizen jöttek ide tanulni. Kétségtől van ebben része az akkori szenci rektornak, *Debreczeni Jánosnak* is,⁵ de a főok a debreceni schola vonzó nagy híre, neve. És érdekes, hogy eme pozsonymegyei ifjak között van az a három diák, aki 1588-ban először irt alá a főiskola törvényeinek, úgymint: *Nyögéri János* (a *Series* szerint *Joannes Nogherius*), akiről később úgy meséltek, mint a „diákok őse”-ről), *Csatáry Gergely* és *Komáromi György* (Szenczi Molnárnál azonban *Péter*). Közöttük találjuk magát Szenczi Molnár Albertet is, aki, mint 12 éves ifjú, akkor még csak a gimnáziumba járt s rövid idő múlva el is távozott Debrecenből,

³ A nagybányai ev. református főiskola története 1547—1755.

⁴ Dézsi Lajos: Szenczi Molnár A. naplója, levelezése és irományai 6 l.

⁵ L. feljebb 1579-ben Wittenbergbe beiratkozva.

hová azonban 1588-ban újra visszatért, de ekkor se mint főiskolai subscribens diák, tehát a neve nincs is az iskola Catalogusában. Meg kell említenünk, hogy a dúló-fosztó török elől menekülő alvidéki lakosok is (Baranya, Tolna, Pest, Csongrád, Csanád, Békés m. magyar népe) nagyobb számban futottak Debrecenbe, ahol sokan végkép megtelepedtek és növelték a város népességét, ami szintén szaporította az iskola tanulóinak számát és annak megnagyobbitására ösztönözte az egyház és város vezetőségét.

Mikor a Kollégium tanárainak névsorát állítottam össze, a régié nyomán én is abban a gondolatban éltem, hogy majdnem a XVII. század közepéig csak egy rektor működött benne. Feltűnt ugyan, hogy a különben gyér adatok két rektort is említenek egy időben a XVI. század nyolcvanas éveiben, de csak a névsor javított kiadásában⁶ mutattam rá a tények nyilvánvaló logikája alatt arra, hogy *Csorba István* és *Tolnai János* ugyanazon időben tanítottak a Kollégiumban, melynek tehát akkor egyszerre két rektora volt. Az egy rektorság gondolata mellett elejtettem a *Pesti Gáspár* rektorságát, melyre *Zoványi Jenő* hívta fel a figyelmet⁷. Most már a fejlődés menetébe jobban bepillantva, látom, hogy Pesti Gáspárt is csakugyan be kell iktatnunk a tanárok névsorába s így körülbelül 1585-től 1590-ig két rektor működött egyszerre a Kollégiumban. Ezt a hit- és bölcsészettudományok tanításával való megnövekedése, tehát főiskolává fejlődése követelte. Továbbfejlesztését 1584-ben a *Kállai H. János* rektorsága idején kezdhették s *Gyulai János*, *Pesti Gáspár*, *Gönczi György* és *Félegyházi István* rektorságán át 1588-ban fejezték be. Ekkor hívták rektoroknak Wittenbergből egyszerre *Csorba Istvánt* és *Tolnai (Sartorius = Szabó) Jánost*, akik aztán a város azonkorabeli lelképásztoraival, *Gönczi Fabricius (Kovács) György* püspökkel és *Pesti Gáspárral*, valamint a magistratus fejeivel, *Mészáros Benedek* főbíróval, *Csorba László* (István apja, előbb polgármester), *Nagy Gál István* szenatorokkal, és *Literati János* jegyzővel és bizonyosan a tractus esperesével együtt 1588-ban megalkották a Kollégium régi törvényeit (leges antiquae).

Ezek a régi törvények még csupán a növendékek tanulmányairól (De studius Scholarium) és magaviseletéről (De moribus Scholarium) szóló cikkeket foglalták magukban, tehát a tanulásra és fegyelemre vonatkoztak. Látjuk ezt az 1657. évi ismert törvényekből, melyekben csak e két fejezet articulusainál van utalás a wittenbergi akadémiai és a régi debreceni iskolai törvényekre, mint alapvető szabályzatokra.⁸ Nem tartalmazták ennél fogva az iskolai tanítás célját illető általános, valamint a tanárookra és az iskolai diáktisztségek viselőire vonatkozó részleges cikkeket, melyek már az 1657-i törvényekben megvannak. Bizonyára így volt ez a mintául vett wittenbergi törvényekben is, bővítve még a tanulmányi részben a tanítandó tárgyak megnevezésével. Így pl. *Géresi K.* azt írja, hogy a wittenbergi

⁶ L. Dr. Nagy Sándor: A debreceni református Kollégium I. k., 393 l.

⁷ Lelkészegyesület, 1933. 5. sz.

⁸ *Thury Elele*: Iskolatörténeti Adattár II. 68. s. köv. l. és *Békefi Remig*: A debreceni ev. református főiskola XVII. és XVIII. századi törvényei. 79 s. köv. l.

törvények a theologiai tanítás keretében különösen a Genesis, Ézsaiás próféta könyveinek, János evangéliumának és a rómaiakhoz írt levélnek a magyas rázatát tüzték a tanárok elébe. „nam in his libri-praeicipui Articuli doctrinae ecclesiasticae continentur“. A főiskolává alakulás után az iskolát általában „schola illustris“ „schola celeberrima“ néven nevezték, ekkor még sem a Kollégium, sem az akadémia névvel nem találkozunk. Ez utóbbit kérdésnek is tekintették volna szemben az ekként nevezett külföldi egyetemekkel. A tanárok (rektorok) címe: *reverendus, clarissimus* ac *doctissimus*. A reverendus és clarissimus címet a *szénioroknak* is megadták, valamint a *collaboratoroknak* is (segédtanárok). A tanulók egyetemét *sanctissimus* ac *amplissimus coetus*nak hívták, az egyes tanulót pedig a közép-fokon *discipulus*nak, a felsőfokon *studiosus*nak, a végzett diákot pedig *litteratus*nak nevezték.

A főiskolává fejlődés maga után vonta a külföldi akadémiákon szokásos egyenruhának a viselését azon tanulók részéről, akik az iskolai törvényeknek aláírtak (*subscribáltak*). Legfőbb ismertető jele ennek a hosszú *toga*, melyről a főiskolai, hit- és bölesészeti tárgyakat tanuló, subscribens diákokat *togatusok*nak hívták. A középiskolai tanulóknak nem kellett aláírni az iskolai törvényeknek, természetesen, nem viseltek togát, általában egyenruhát sem. A togatusokat nevezték az évfolyamok szerint *novitius* (új, elsőéves), *biennis, triennis* etct. diákoknak, és mivel akkor nem igen siettek ki az iskolából a tanulók s végezve a négy évi felsőtanfolyamot vagy diák-tisztviselők lettek, vagy az iskolában maradvá rektoriákra és parókiákra vártak (remanensek), nem ritkán 8—10 éves diákok is találkoztak a főiskolában. A togatus diákoknak szoros iskolai fegyelem alatt bent kellett lakniok az iskolai épületben, ennél fogva a főiskolává fejlődés internátus építését is vonta maga után, valamint a tanhelyiségek kibővítését legalább egy nagy auditoriummal. Ne gondoljunk azonban valamely nagyobb iskolaépületre. Akkor még az iskolák szerényen és igénytelenül a lehető legkevesebbel beérték. A tanulók elég sanyarú körülmények között nőttek fel és szereztek meg a drága tudományt. Egyébként nagy szabadságot és jogot adott nekik a törvény. Maguk ítélkeztek az erkölcsi botlások felett a *sedes scholastica*-ban (iskolai törvényszék). De ennél még több jogot biztosított számukra a törvény a *senatus scholasticus*-ban (iskolatanács), mely a rektorok elnöklete alatt az iskolai főbb tisztviselőkből (*officiales primarii*) és választott diákokból állott s a tanrendszerbe és az iskola igazgatásába is befolyt, sőt elhatárolódva még a tanárok felett is ellenőrzést igyekezett gyakorolni s azok nélkül és azok ellenére hozott határozatokat. Az ifjúság coetusa ily módon valóságos független civitássá nőtte ki magát és a togát öltött diák büszkén mondotta, hogy ő *civis scholae*. Az iskola területe is *salva terra* volt, ahol immunitas védte a tanulóifjúságot. A diákság később annyira visszaélt jogával, hogy ebből folyólag a XVII. században többször véres zavargások törtek ki, úgy, hogy az 1657-i törvény végre is eltörölte a *senatus scholasticus*t (De moribus scholarium XIV. cikk). De a *civis* diáknév azután is megmaradt, s az 1694-től a XVIII. század közepéig másolt diáknévsornak is ezt a címet adták: „*Catalogus omnium Scholae Debre-*

cinæ civium“. A *civis* név használatát csak az 1792. évi törvény szüntette meg. (Sectio prima. De prof. Lex VI.)

A főiskolává kifejlődés évében, 1588-ban megnyitott matriculának a címe azonban ez volt: „*Nomina Studiosorum scholae Debrecinae*“. Ez évben csak három diák írta bele nevét s kötelezte ezzel magát az iskola törvényeinek megtartására, e diákok iskolai tisztségeket (*collaborator, senior, contrascriba*) viseltek, a közönséges, gregarius deákok subscribálása az 1589. évvel kezdődik a *Catalogus*-ban, melyet mint drága ereklyét és kollégiumi könyvtárunk egyik féltett kincsét 1792-ben láttak el a következő címmel: „*Series studiosorum in schola Debrecina helveticae confessioni addictorum tam togatorum, quam non togatorum ab anno Christi 1588 usque ad annum 1792 sub spatio 204 annorum*“. 1589-ben egyszerre 51 tanuló írt alá a törvényeknek, ennyien lehettek akkor az összes négy, esetleg többévi togatusok, de a következő években már az újonnan jött subscribens novitiusok száma 20—30 között mozgott, ami az iskola széleskörű hatását mutatja. Mielőtt a főiskolává fejlesztés megkezdődött volna, néhány kivételtől eltekintve, valószínűleg, csak a városban lakó gyermekek jártak mint az elemi, úgy a középiskolába is. Most aztán nagy vidék ifjúsága tolt ide s a főiskola hatásterülete mindjobban kiszélesült, úgy, hogy később magába foglalta a Tiszántúlt, Dunamelléket és a Dunántúlt nagyrészt. Az itt lévő református egyházak papjai, rektorai itt nevelődtek; az ezekben szervezett középiskolák részei, *particulái* lettek a nagy fő-, vagy anyaiskolának. Szinte számát sem tudjuk ma, hogy mennyi ilyen particulája lehetett a debreceni főiskolának.⁹ Még a dunántúli nagyobb iskolákba is,

⁹ Dr. Nagy Sándor próbálta kimutatni i. m. 310. s köv. l.

minők voltak Pápán, Komáromban stb., vitték belőle rektorokat, akik ennek szellemét, tanítási, fegyelmezési rendjét követték és a Debrecenben nyomtatott tankönyveket használták. Így hálózta be a debreceni főiskola az ország nagy részét a magyar királyság, az erdélyi partium és a török hódoltság területén, s lett ennek az óriási területnek szellemi központja, ahová mindenfelől gyűltek a tanulók és ahonnan, mint gyújtópontból, vitték szét a debreceni főiskola szellemi szikráit, világnézetét, hitbéli és erkölcsi érzületét. Így lőn Debrecen, főiskolája útján, a magyar reformátusok metropolisává, de az egész magyar hazának is, kulturális téren, egyik legkimagaslóbb világitó tornyává.

S. Szabó József.

Andrássy Kálmán.

(1852—1937.)

Az élet a legtöbb esetben kevés jutalmat ad azoknak, akik a lélek, a szellem mezején lobogtatják el életök fákláját.

A magyar református egyház kiváló, önzetlen munkásai sokfelé pihennek e hazában jeltelen sírokban.

S hogy ez így van, ezért neheztelnünk avagy a világot kárhoztatnunk nem szabad.

A kő- márványemlék, mind-mind csak emberi alkotás. A magasröptű lélek nem ilyen emlékekre vágyakozik.

Az igazi magasröptű lélek, szellem azt várja tőlünk jogosan, hogy élete, munkássága példaképpen tündököljék a későbbi nemzedék előtt.

Jogosult feladat, kötelesség tehát reánk nézve kiváló egyéneink, szellemeink földi pályafutásának leírása, ismertetése. S az efajta életrajzok elhanyagolása, nézetem szerint, vakmerőség, s egyenesen kötelességmulasztás.

S hogy ezen vád alá ne essünk, fogadják kedves olvasóim, a felső-tiszamenti lelkipásztorok „Kálmán bácsijának“ életrajzát.

Sokfelé ismerték. De mégis csak legjobban azok, akik közel laktak hozzája.

A mi néhai jó Kálmán bácsink Tarcalon született az 1852. esztendőben. Tarcalról azt beszélnek a mi történészeink, hogy az ország egyik legrégebb eredetű községe. Beszél felőle már Anonymus is.

Kálmán bácsi Tarcalról keveset beszélt. Néhányszor hallottam tőle ennyit: Szolgálhatok egy kis tarcali borral? Odaváló vagyok. Hát aztán akad nálam egy kis tarcali nedű.

Úgy volt ő is, mint néhai jó Szabolcska Mihály, aki vendégeit rendszeren ó-kécskei borral kínálta meg.

Az igazi nagy lelkek, jó lelkek szülőföldjüket nem tudják elfelejteni soha.

Tarcalról Patakra ment tanulni a mi néhai jó Kálmán bátyánk. Minden tanulótársa egybehangozóan azt beszélte róla, hogy első diák volt mindig. Pályadíjakat nyert. Szemelőnye volt a Rákóczyak ősi kollégiumának. Kortársai s a kisebb diákok büszkén emlegették kollégiumi diákéveit, verseit, virtusait. Majd, mint sokan a Rákóczyak ősi kollégiumából, a szabócsi homokbuckák közé került, Őr községébe, ahol segédlelkész lett néhai Kozma József esperes mellett. S itt kezdte bontogatni szárnyait.

Az 1879. évben Bújra választották meg egyhangúlag lelkipásztornak. Bújon elődje is kiváló ember volt, Litkey Péter, Tompa Mihály egyik legkedvesebb barátja. S a legnagyobb készséggel, buzgósággal fogadta a bűji reformátusok meghívását. Holott örök, ámbár elhanyagolt igazság marad, hogy nem tanácsos dolog egyik-másik zseniális ember örökébe jutni. Mert hát az efajta eset hasonlít ahhoz, amikor holmi apró-cseprő gyermek fel akarja húzni a nagyapja csizmáját.

Kálmán bácsi azonban méltó utódnak bizonyult nagyérdemű elődje örökében. Istentől ajándékozott kiváló adottságokkal látott hivatásához.

Rombolt és épített, akárcsak az örökkévaló nagy természet. Nagy súlyt fektetett a népnevelésre. Rendbehozatta az iskolákat anyagilag, szellemileg. Együtt dolgozott a tanítókkal a templomban, iskolákban, a kertben, a községben, a réteken, mezőkön.

Amikor még a szövetkezeti eszme csecsemőkorát élte, szövetkezetet alakított Bújon. Kölcsönt adott a szorgalmas, megbízható embereknek — felekezeti különbség nélkül.

Az egyházi adózást eltöröltette. Egyháza fenntartására birtokot vásárolt s abból fedezte az egyház szükségleteit.

A biblia örökigazságait a nép nyelvén hirdette, bámulatos rátermettséggel. Elményeit, tapasztalatait, eszméit, ideáljait könnyed tempóban papírra

vetette... s közkinccsé tette az egyházi lapok, közlönyök hasábjain.

Temérdek elfoglaltsága s az apostoli hivatást rendszerint nyomon kísérő keresztviselek, gondok, bajok közepette nem hanyagolta el családját sem. A gondviselés szelíd, hűséges, szorgalmas, jólelkű nőt állított mellé feleségül. Gyermekei nevelésére, mint mindenre, amit az örökkévaló Isten rábízott, nagy súlyt helyezett. Meg is érte, évei számához képest elég korán, gyermekeinek révbejutását. Egyetlen fia, Kálmán, lelkipásztor lett. Leányai férjhez mentek egymásután komoly, élnivaló, jóra való emberekhez. Úgy, hogy a mi néhai jó Kálmán bácsink alig temette el áldottlelkű jó feleségét, néhány év múlva úgy maradt a bűji parókhián, mint aratás után a tarló és szüret után a szőlővenyige.

Saját szememmel láttam, amikor egynémelyik reggelen, mint valami ősdíák, kezébe vette a bokszos kezét s egy-kettőre takarosán kipucolta a saját cipőjét.

A harangozó s az ottani egyszerű falusi nép az ilyesmiben semmiféle nagy dolgot nem látott. Legfeljebb azt mondotta: A Nagytiszteletű úr pucolja a cipőjét.

Holott én nagy dolgot láttam ebben is.

Hány ember akad, aki a nehéz, mostoha sors miatt megátkozta az életet, aki itálnak adja magát; aki felhántorgatja tehetségét, a már régen elporladt tanárok dicséretét, a jeles vizsgákat, bizonyítványokat, a külföldi utat, a nagynevű pápaszemes doktorok, irástudók elismerését, a tömeg előtt szerzett hitvány érdemeiket!?

Kálmán bácsi, nagyon helyesen, az efajta panaszokat „nyavalygásoknak“ nevezte.

Talán túlságosan reális ember volt.

Egyik kiváló segédlelkészével meg is állapítottuk egy alkalommal, hogy Kálmán bácsiban kevés történelmi érzék lakozik.

Hadd temessék el a halottak az ő halottjaikat (Máté 8: 22.) — ez volt az ő jelszava.

Tény az, hogy a multakkal, a letűnt időkkel keveset törődött.

Az idő, a jelenvaló napok, események azonban, ügylészik, hogy ezen a téren is Kálmán bácsinak adtak és adnak jórészt igazat.

Nem is helyénvaló dolog az, hogy akár egy-egy faj avagy nemzet, napról-napra, folyton az ősök dicsőségét keresse, kutassa. S, fájdalom, a mi kontinensünkön ez a beteges tünet mutatkozik ma minden téren és irányban. Vajjon az a temérdek „csinadratta“, az ősök szellemének örökös ünneplése, magasztalása hová vezet, mit alkothat!?

Mit!? Valami efajta logikát: Ki vagyok én öcsém!? Én valaki vagyok. Én „über-mensch“ vagyok. S ha emberfeletti lény vagyok, akkor le a kalappal, nekem hódoljatok, engem tiszteljetek, imádjatok!...

Mózes, Nehemiás, Dávid király, bölcs Salamon s a többi ószövetségi választottak eltörpülnek mellettem. Ézsaiás s a többi próféták, nekem csak hekuba... S aztán jön az újszövetségi apostolok detronizálása... S aztán, amikor holmi botfülű, kőszívű, bomlottagyú emberek nem érzik át Istennek szavát az égő csipkebokorból: Ne jöjj ide közel, old le a te saruidat lábaidról, mert a föld, melyen állasz, szent föld; — amikor megpróbálkoznak hadbaszál-

lani Istennek fiával, a történelem véres lapjainak tanúsága szerint jön az anarchia... Zsoltárok, dicséretetek helyett hangzik a Marseillaise s egy napon üvöltő tömegek között végigszáguld a forradalom vészes paripája.

Andrássy Kálmán a maga kis falujában nagy szellem volt, „jó” szellem volt.

Hogy Bújon élt, hogy kicsiny, maroknyi gyülekezet profétája maradt, hogy csak szűkebb körben világíthatott, nem az ő hibája volt. Hiszen szűkebb körvezete, hála Istennek, megértette, sőt szerette.

Egyházmegyéje elég korán megválasztotta jegyzőjének, tanácsbírájának. Szép, boltozatos homlokkal, ragyogó fekete szemekkel ékesített alakját ott láthattuk az utóbbi két évtizeden át, a Kollégium disztermében, a kerületi tanácsbírák soraiban. A környéken élő lelkipásztorok, világiak egyaránt szerették, tisztelték. Egyik-másik ifjabb lelkipásztor, ha találkozott vele, kezét is megcsókolta. Amire aztán nagy mosolyogva ki is jelentette: Ne legyetek pulyák! Vászonzsehnépnek való ez.

Öregkora is méltó volt egyéniségéhez. Szépen, lassan, bőlesen visszahúzódott mindentől.

A legutolsó egyházmegyei közgyűlésről, amelyen résztvett, hazamenet egyik fiatalabb kollégája arról beszélt előtte, hogy a jövő esztendőben meghívják Kálmán bácsit valami ünnepélyre diszszónoknak.

Te — mondá Kálmán bácsi —, mit beszélsz nekem a jövő évről? Én már öreg ember vagyok. Látod ott — mutatott a kupé ablakán át látszó eperfára — azt a falevelet. Jön egy szél s aztán lekapja. Ilyen az öreg ember élete.

Az 1930. évben, félézázados szolgálata után, le is mondott lelkipásztori állásáról s minden tisztségéről. Nyugalomba vonult.

S egy kedves, néhány szobás hajlékot vásárolt Kálmán fiával a faluban. Itt töltötte végső éveit. Innét intézett hozzám pár évvel ezelőtt egy levelet, amelyben öregségének keserűségeit panaszolja el előttem.

Ez a levél egy dokumentum előttem amaz énekünkre vonatkozólag, amit a mi délvidéki, szerbek és románok között élő református testvéreink énekelgetnek a nyitott sir felett:

*Itt nincs igazi boldogság,
Ez az élet csak fényes jogság;
Nincsen valóságos nyugodalom,
Mig be nem fedez a sirhalom. (338. dics.)*

Itt a templomtól alig néhány száz lépésnyire fekvő hajlékában elmélkedett tovább az életről és a halálról, akárcsak a torony alatt a parókhián. Mig aztán folyó év április 4-én átköltözött az Örökkévalóságba, ahol áldott szent kezek eltörölnék minden szenvedést, könnyhullatást.

Tudom, sejttem, hogy vagy a bűji atyafiak, vagy gyermekei állítanak majd sirja felé emléket, köből, avagy finomabb márványból.

Jól teszik, köteleességük.

Nekünk azonban, akik hordozzuk tovább hátkon, vállainkon a magyar református Sion súlyos, de gyönyörűségeit, keresztségét, szent köteleességünk, hogy méltó áhitattal gondoljunk a mi Örökkévaló Istenünkre, aki őt nekünk ajándékozta.

Ilyen alkalommal illendő hozzánk egy-egy rövid sóhaj, egy-egy rövid imádság. Egy imaszerű sóhaj.

Talán ennyi: Mindenható Istenünk! Napod sugárral Te hívod életre a mezők virágát. Népek, nemzetek, egyházak sorsát Te tartod kezeidben egyedül. Őh tarts meg minket! A lélek, a szellem leggazdagabb kincsese bányájából küldjél nekünk, neveljél nekünk Andrássy Kálmánokat! Ámen.

Baráth Imre.

Lelkészjelöltek bemutatkozó szolgálata.

Az alábbi pár sorban a lelkészek alkalmazásáról szóló II. törvénycikk egyik olyan pontjára óhajtok rámutatni, ami homályos, többféleképpen is magyarázható s aminek tisztázása úgy jogegységi, mint gyakorlati szempontból fontos közérdek.

Az E. T. II. tc. 38. § utolsó bekezdése szerint a lelkészi állást pályázat útján akkor lehet és akkor kell betölteni, ha az üresedésben levő lelkészi állás betöltése sem a presbitérium, illetve gyülekezet által kezdeményezett két alkalommal (37. §), sem az egyházmegyei elnökség által javasolt harmadik alkalommal (38. §) nem sikerült.

A pályázat kiírása, a pályázatok felülbírlása s a jelölési eljárás után a II. tc. 44. §-a a következőket rendel: „A választás napját a jelölőbizottság határozatának jogerőre emelkedésétől számított 30 napra az esperes tűzi ki. A választás helyét és idejét a két közbeneső vasárnapon a szöszékből a jelöltek nevével és a jelölés sorrendjével ki kell hirdetni. Erre a két vasárnapra az esperes a jelölt lelkészeket a 32. §-ban megállapított módozatok szerint bemutatkozó szolgálatra hívja fel.”

A hivatkozott 32. § pedig ezt mondja: „A 29. §-ban foglalt intézkedések megtételétől számított 8 nap alatt jogosult az egyházközség presbitériuma — az esperes útján — legfeljebb két-három lelkészt bemutatkozó szolgálatra felkérni.” A továbbiakban beszél aztán ez a törvénycikk a bemutatkozó lelkész ellenőrzéséről, a szolgálat idejéről, helyéről, annak költségeiről stb., ami már nem tartozik hozzá tárgyunk lényegéhez.

A 44. § és a 32. § fenti idézeteinek egybevetése nyomán felszínre kerül az a kérdés: a 44. §-ban említett „módozatok”-ban benne foglaltatik-e a presbitériumnak a 32. § első bekezdésében foglalt azon joga — ami a meghívási eljárás során kétségen felül megilleti —, hogy a jelölés keretén belül csak azt a két-három lelkészt kérje bemutatkozó szolgálatra, akiket akar; vagy pedig a „módozatok” alatt — a presbitérium fenti jogkörének figyelmen kívül hagyásával — csupán csak az esperes, a kiküldött lelkész és bemutatkozó lelkész teendőire vonatkozó utasításokat kell érteni. Másszóval, röviden: köteles-e az esperes minden jelölt lelkészt — tekintet nélkül azok számára — bemutatkozó szolgálatra felhívni, vagy pedig csak azokat a jelölteket, akiket a presbitérium a már hivatalosan jelöltek közül javaslatba hoz?

Amikor e kérdést felteszem, sietek hozzáadni, hogy e tekintetben megvan a magam határozott véleménye és már akkor megvolt, amikor egyik lelkészválasztás során hivatalosan intézkednem kellett. Határozott véleményem és meggyőződésem,

hogy a 44. § értelmében az esperes minden jelölt lelkészt köteles bemutatkozó szolgálatra felhívni. Tudom, hogy sokan vannak, akik ezzel ellentétes, megindokolt s így feltétlenül tiszteletreméltó véleményyt vallanak. Egyházunk nagytekintélyű törvénymagyarazói és végrehajtói jelentékeny részének véleménye e kérdésben megoszlik s ez a tény teszi indokoltá irásomat éppen úgy, mint azt, hogy a törvény e homályos pontját az egységes joggyakorlat szempontjából tisztázni kell.

Az egyik álláspont ezt mondja: A 44. § nem hivatkozik a 32. § egyik vagy másik bekezdésére, hanem módozatokról beszél; ennél fogva az egész 32. § figyelembe veendő, azaz nem szabad megszükiteni a presbitérium jogkörét annyival inkább, mert a meghallgatás jelentős költségébe kerülhet az egyháznak, tehát a jelöltek közül csak azt a pályázót rendelheti ki az esperes, akit a presbitérium erre felkér.

A másik álláspont ezt mondja: A 32. § első bekezdése kizárólag a meghívás útján való lelkészválasztásra vonatkozik s csak a második bekezdéstől folytatólag előírt intézkedések azok, amik alatt a 44. §-ban említett „módozatok”-at kell érteni. — A 44. § imperatív rendelkezése ellentétben áll a 32. § első bekezdésének nem is az esperesre vonatkozó s több lehetőséget magában rejtő intézkedésével; tehát a presbitérium megkérdezése nélkül az esperes minden jelölt lelkészt bemutatkozó szolgálatra felhívni köteles.

Ez az utóbbi álláspont az enyém is. Egy választással kapcsolatban a bemutatkozó szolgálat nagy jelentősége kétségtelen. A gyülekezet és a pályázó szempontjából nem a jelölés ténye a fontos — ez önmagában még semmi, legfeljebb lehetőség —; az a fontos, hogy a megválasztásra alkalmas jelöltet a gyülekezet meg is lássa, meghallgassa és megismerje. Ha a presbitérium jogot nyer arra, hogy a hivatalos jelöltek közül még tovább válogathasson, ez végeredményében a jelölőbizottság határozatának mintegy bírálatát, módosítását jelenti; sőt: bizonyos esetekben annak teljes hatálytalánítását is.

Kérdezem: mi történik akkor, ha a presbitérium egyetlen jelölt meghallgatását sem kéri, csak azért, hogy a bizonytalanságban és tájékozatlanságban maradó gyülekezetre a maga akaratát kényszerítse rá? Egy ilyen határozattal lehetővé teheti a presbitérium azt, hogy az egyházmegye által kijelöltek az ismeretlenség homályában maradjanak s a gyülekezet ne azt válassza meg lelképásztorának, aki megjelenésével, egyéniségével, igehirdetésével szívéhez közelebb férközött. Kis gyülekezetek kis létszámú presbitériumát sokszor teljes számban rokoni kötelékek fűzhetik egy benszülött jelölthöz, akinek legkisebb esélye lehetne a megválasztásra akkor, ha a gyülekezet meghallgatná és megismerné a többi jelölteket. Ez a gyakorlat túlságosan megnöveli a presbitérium jelentőségét a gyülekezet hátrányára; megakadályozását jelentené annak, hogy a választó egyháztagnak jogait teljes tájékozottsággal gyakorolhassák; nem is szólva arról, hogy ez a nagy jog és hatáskör könnyen visszaélésekre adhat alkalmat.

Ami a gyülekezetet terhelő költségeket illeti: az egyházmegyei jelölőbizottságnak tagjai a presbitérium megbízottai is, akik képviselik ott az egyház anyagi szempontjait is; de ha nem tennék, akkor is

ki vádolhatja meg az egyházak ügyeit jól ismerő bizottságot azzal, hogy egy túlméretezett jelöléssel figyelmen kívül hagyná a gyülekezet anyagi érdekeit? Végül megállapíthatjuk, hogy ez lenne az első eset, amikor olyan költséget kell kifizetnie az egyháznak, amiről előzetesen nem kérdezték meg a presbitériumot.

A dolog elvi részével kapcsolatban legyen szabad az 1928 május 8-án megnyílt Zsinatnak a II. tc.-hez fűzött indoklásából a következő megállapítást idéznem: „Az egyházra nézve valóban létkérdés annak biztosítása, hogy a pásztori tisztet minden esetben csak a hozzákötött s döntő jelentőségű feladatok végzésére minden vonatkozásban alkalmas egyén töltsé be.” Ez az elv érvényesül a II. tc.-ben, amikor a gyülekezetnek és presbitériumnak kezdetben teljes jogkörét fokozatosan, lépésről-lépésre csökkentik s mind nagyobb teret ad a felsőbb hatóság kiválasztó bölcsességének, irányító befolyásának a lelkészválasztásnál. Ennek a felsőbb hatóságokat mind nagyobb hatáskörhöz és döntő irányításhoz jutató elvnek az áttörését, esetleg felborítását jelentené az, ha a presbitériumnak jogában állana a jelölőbizottság által alkalmasnak talált pályázók közül a további válogatás és úgy a gyülekezetnek, mint a jelölt pályázónak elzárása attól a személyes kapcsolattól, ami a hivatalos bemutatkozás keretében és formájában mindkettőt jogosan megilleti.

Kelemen Gyula,
esperes.

A református gyülekezeti énekvezetés esztétikája.

Írta: Szabó Gyula.

Ilyen is van, bár *tudatosan* alig használják s a református kántorképzés jelenlegi, szűkreszabott keretei között részletesebben s ilyen címen nem is tanítják.

Pedig ennek ismerete az alapja a jó kántor tudásának és a gyülekezeti éneklés helyes irányban való fejlesztésének.

A gyülekezeti énekvezetés esztétikájának alapvető kérdéseivel hazánkban részletesebben *Ivánka Sámuel* foglalkozott először „*Énekeszi vezérkönyv stb.*” c. munkájában. (Sárospatak, 1862.) Csak hetven esztendő múlva, 1932-ben jelenik meg hasonló céllal egy terjedelmes s korszerűségével európai nivón álló mű, a *Magyar Református Kántorkönyv*. (Czirják Zoltán, Iványi Antal, vitéz Maklár Lajos és Szabó Gyula támogatásával szerkesztette: Hodossy Béla.) Tudomásom szerint idáig csak ez a két mű jelenti ennek az igen fontos, de jelentőségéhez képest nagyon is elhanyagolt tudományágnak az irodalmát.

A zene egyfelől tudomány, másfelől művészet. A gyülekezeti énekvezetés, mint komoly zenei képzést kívánó funkció, ugyanazon törvényeknek és szabályoknak van alávetve, mint a zenének bármelyik tudományos, vagy művészi megnyilvánulása.

Végzetes tévedés volna tehát azt hinni, hogy akinek jó hangja van és ismeri az összes énekeket,

vagy ismeri a kótát és egy-két zsoltdárdallamot úgy, ahogy el tud játszani, vagy akár művészién tud orgonálni, hát az már egyúttal jó kántor, ill. jó énekvezető is. Nem így áll a dolog! Magam is ismerem kitűnő énekeseket és orgonaművészeket, akikről nemcsak nekem, de igen sokaknak az a véleménye, hogy az illetők képtelenül rossz énekvezetők.

Mik hát azok a különös tulajdonságok, amik a gyülekezeti énekvezetés esztétikájának gyűjtőcíme alatt olyannyira rejtélyesek és ismeretlenek, hogy még kimondott zeneművészek sincsenek vele tisztában?

Első pillantásra igen egyszerű, szinte semmiségeknek látszó apróságok azok a különféle *gyakorlati jellegű* szabályok, amelyeknek összessége, együttes alkalmazása és hatása eredményezi a legtöbb gyülekezetünkben még ma is olyannyira hiányzó, felemlően szép gyülekezeti éneklést. Tehát: az ének hangmagassága, ritmusa, tempója, hangneme, az éneklés megindítása (hangszerrel és anélkül), orgonalelt, orgonajáték, előkészítő előjáték, az ének alkalmazása stb.

Bár ezek mindegyike külön-külön cikket érdemelne, ezúttal csak rövid összefoglalásban szólok róluk.

1. Elsőül az ének hangmagasságáról beszélünk. *Nem mindegy, milyen magasan vagy mélyen kezdem az éneket!* Ennél a pontnál mindig figyelembe kell vennem, hogy templomban vagy temetésen, szabad ég alatt vagyunk-e és hogy mekkora az éneklő tömeg. Az énekeskönyv és az ehhez szerkesztett korálkönyvek általában használt hivatalos hangfekvése nem mindig célszerű. Tizenöttestendős tapasztalatom alapján állítom, hogy a gyülekezet csaknem minden énekünket egy-kettő-három, sőt néhol négy hanggal is mélyebben szereti énekelni, mint ahogyan az énekeskönyvben elő van írva. Ezt olyankor figyeltem meg, amikor a hívek harangozás előtt vagy alatt magukban énekelnek. Jellemző, hogy éppen a nők kezdik ezekben a fekvésekben az éneket s könnyedén, simán, szépen énekelnek így. Hogy tapasztalatomat ellenőrizsem, igen sok kollégámat kértem meg hasonló megfigyelésre s eredményeiknek velem való közlésére. Az ő észrevételeik teljesen fedték az én tapasztalataimat. Ezeket a jelenségeket nem szabad figyelmen kívül hagynunk, mikor a használandó hangmagasságot akarjuk megállapítani. Természetes, hogy *abban a fekvésben énekeltem gyülekezetemet, amelyikben a legkönnyebben és legszívesebben tud énekelni!* Ehhez képest a templomban egyik-másik éneket az énekeskönyvi lejegyzésnél egy-két hanggal mélyebbre veszek, különösen ha kevesen vannak az éneklők. Telt templomban az eredeti fekvést használom, sőt egyes esetekben még azt is feljebb veszem egy fél vagy egy egész hanggal. Eddig ismert korálkönyveink közül a Magyar Református Kántorkönyv alkalmazkodik legjobban ezekhez a szabályokhoz. Egyik-másik éneket két-háromféle lejtében is közli. (Pl. F-dur, G-dur, Asz-dur, vagy F-dur, Esz-dur, vagy g-moll, é-moll stb.). A régi jó Szotyori Nagy Károly-féle Karénekesnek nagy hibája volt, hogy az énekek nagy részét igen magas lejtében dolgozta fel. (A LXXXIV. zsoltdárt pl. F-durban!)

Temetésen feltétlenül a még könnyen énekelhető legmélyebb fekvést használom, mert misem kiábrándítóbb a koporsó körül kegyetlenül acsarkodó, egeket

hasogató, erőlködő éneklésnél. A gyász eset komolysága az éneklésben és az alkalomhoz illő, komoly, áhitatos ének-zenét kíván!

A legutóbb tartott sárospataki lelkeszi és tanítói konferencián elfogadott határozati javaslat a c-től c-ig terjedő fekvést tartja a legideálisabbnak, mint amely nőknek, férfiaknak és gyermekeknek egyaránt legjobban megfelel. Érdemes ideiktatni e határozati javaslatnak eme mondatait: „Az ének nem cél, hanem csak eszköz érzelmeink kifejezésére. Nem az a fontos hát, hogy milyen magasságban hangzik jól, hanem milyen magasságban képes a gyülekezet jól, szépen, izlésesen énekelni.“

Vannak, akik eme komoly zenei szabályok ismerete vagy figyelembevétele nélkül is „vezetnek“ éneket, sőt talán arról is meg vannak győződve, hogy „jól“ vezetnek. Ezer közül egy esetben sikerülhet is ez nekik (lásd: „Vak tyúk is talál szemet“ közmondást!), de az ilyenek munkájának értéke mégis csak úgy viszonylik a szakképzett kántor munkájához, mint az elemista gyermek rajza Munkácsy Mihály festményéhez...

(Folytatom.)

A tiszántúli egyházkerület multjából.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közli: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Oct. 31.

1056. Prof. Kerekes úr beadta, miket akar tanítani.

1057. Prof. Zákány úr dettó.

1058. Dettó. A leczkék s Classisok számára kitűzött helyek jegyzékét.

1059. Prof. Török József úr az újonnan alkotott rendkívüli két törvénycikket benyújtotta három párban.

1060. Méltóságos cs. kir. Főbiztos Uray Bálint úr, f. hó 30-án 177. sz. a. kelt levelében, 1046. sz. a. levelemre válaszolandja: miképpen a komáromi s péterváradai várakból kijött honvédek, ha onnan elbocsátó-levelet mutatnak, házasságra bocsátathatnak.

1061. Conferentia délelőtt. Tárgy a priváták ügye. Nem lehet most a rendszernek illy lényeges változtatásába bocsátkoznunk. Tavaszig legalább marad az eddigi mód és rendszer. Marad a praeceptorok fixuma is. A pénztárnak nyujtson segélyt az Alumnusok cassája. Adjanak a nem használandó stipendiumok is amit adhatnak. Hajtassék be — lehető szigorúsággal — a Didactrum, s egyéb díjnekem. Közöltessék a megállapodás a praeceptorokkal.

1062. Folytatása a Conferentiának estve. A rendes törvények tovább olvastatnak, módosíthatnak. — De nem végződhetett.

1063. Prof. Erdélyi úr ismét nyilvánította lemondási szándékát. Hónap reggelig adtam még időt. nb. Meglátogatott Reviczky Menyhért úr. Beszélte, hogy a szigorúság még növekedni fog. Így például azokra nézve, kik királyi hivatalnokok lévén, a hódolttai nyilatkozatot a függetlenség irányában aláírták.

nb. Megjelent nálam búji lelkész Tóth Péter úr, félig bajszos és szakálás alakban.

NB. Két nap óta vérhas-betegségem megszűnt. Ami vér még naponkint vagyon, aranyéri Symptomának nyilvánította kedves orvosom s barátom Kmeti úr. — Az orvosságvételt már ma megszüntette. E helyett régi veres-bort rendelt ebéd előtt inni, fél-asszúszöllös — pohárral. Ezt természetesen igen nehezen szenvedti. — Étvágyam leírhatatlan. Mozdulni magamtól képes nem vagyok.

November 1-sőjén.

1064. Nadányi Miklóst, — t. Kenessei Antal úrnak kifogása ellene nem lévén, — atyafisága jogán, a Szilágyi-intézetbe elnökiileg bévettem, most a szabályszerű formáság meg nem tartathatván.

1065. Fényes Móríc, hasonló úton, — mint atyafi — a Szilágyi Intézetbe elnökiileg fölvetetik.

1066. Prof. Vecsei József úr beadta a tanítandó tárgyak jegyzékét.

1067. Prof. Arany Istv. úr. dettó.

1068. Prof. Török Josef úr. dettó.

1069. Sisáni Lajos úr oct. 27-kén kelt levelében, a Szilágyi intézetből kilépett — mert deákká lett — fiának helyébe másik fia — Ödön — részére kér fölvetést és helybenhagyása addig míg az előjövend.

1070. Professzori Kar válasza 1052 sz. a. levelemre. I-ső pontba : itt tanult ifjak a professoratus tudomása, másutt tanultak iskolai bizonyítványaik szerint az illető tantárgyak hallgatására bocsátandók. 2-k pont : miután értették levelemből a honvédekről szóló fensőbb parancsot, véleményt adni e tárgyban nem képesek.

nb. Amennyiben ezen válasz az 1054. sz. alatti f. pontbani szóval tett előadást egészben megzáfolta : prof. Szücs István úr ki annak az előadást vette nyilvánította most előttem fájdalmát az e részbeni eljárásról. A professori vélemény, melyet ő akkor előadott, valóban úgy volt ki mondva gyűlésökben, csakhogy még akkor jegyzőkönyvbe nem volt téve. — Utóbb, — miután Sági úr az 1043. sz. a. Conferentiában jelen lévén, eltávoztuk közben, azt mondta, hogy ekképen a professorátus az én lábamból a magába veszi át a töviset, s a nálam hallottakat kibeszélte némely akkor jelen nem volt prof. uraknak : Ezek összebeszélvén, a már egyszer kimondott véleményt megmásították. — Külbefolyás működött itt.

1071. Prof. Erdelyi úr utoljára is elhatározottan benyújtotta lemondó levelét.

1072. Estve Conferentia négy prof. urakkal. A rendes törvények átnézése beveződött. — Előhoztam prof. Erdelyi úr lemondását. Jelen volt tisztársai kérték, hogy ne tegye. — Én még holnap reggelig ismét időt engedtem.

NB. Bujai prar. Tóth József jelentette, hogy ibrányi lelkész Baczó András fogva béhozott s igen sanyarú bánásmódban részesül, pedig beteg. — n. t. Fésős úr vállalta, hogy ügyében lépést teend.

November 2.

1073. Prof. Erdelyi József úr végre is azzal jött hozzám reggel, hogy nyilvánított lemondása mellett megmarad.

Mondtam, hogy többé nem erőltetem, nem is halaszthatom. Megkértem, hogy t. Polgármester úr-

nak is adja ezt tudtára s kérje meg, hogy jöjjön el hozzám. Ez azt izente, hogy csak délután jöhet és jövend el.

1074. N. t. Fésős úr által — lediktált felszólításomat intéztem a prof. Karhoz teendőik iránt a jelen körülmények között. Isten félelme, király tisztelete, törvényes rendnek szeretete stb. megszilárdítandók. A végre templomiasság, egyháziasság, szóval, tettel, példával ajánlandók. — Különösen Theologiae prof. urak igyekezzenek az egyháziassághoz — még külviselet tekintetében is — szoktatni tanítványaikat. — Mindnyájan pedig úgy rendelkezzenek, hogy benső templomainkban mindig legyen jelen valaki közülök, úgy az oratóriumban is. — Fegyelemtartás legyen egyik főgondjuk. Midőn a hitese felügyelők — esküttek közt — felosztatják a fensőbb tanuló ifjúságot közvetlen szorosabb felügyázat végett : Osszák fel azt hasonlóan magok között is, közvetleges fensőbb felügyelet végett ; tartsanak e célból együtt értekezéseket időnként és azok eredményeit iktassák jegyzőkönyvbe.

Áldáskívánattal zártam be.

1075. Utasítást intéztem, hasonlóan lediktáltam, különösen Classium inspector urakhoz is. Hozzá rekesztettem egynéhány példát a néptanítókhöz intézett — kinyomatott — utasításból. Ezeket osszák ki a praeceptorok között, megtartás és teljesítés végett. Vigyázzanak föl e részben s időnként tegyenek hozzám jelentést.

1076. Megkértem n. t. Fésős urat : szólítsa fel prof. Arany urat, — mint most már rectort — hogy ma estvére minden tisztársaival jelenjen meg nálam.

1077. Délután négy órakor megjelenvén nálam t. polgármester úr : prof. Erdelyi urat illetőleg abban egyeztünk meg, hogy válaszul adjuk : mikép mi a lemondást akarattunkkal el nem fogadjuk, nem is fogadhatjuk ; azonban, ha a kényszerűtség esetét csakugyan előállítja, amint jelenleg lehet, intézkedni kötelesek leszünk.

1078. Estve 5 órakor professor urak (Kerekes és Vecsei urakat kivéve) megjelentek nálam. Conferentia.

1. Erdelyi úr lemondására nyilvánítottuk közlelbi pont alatti megállapodásunkat. — Kérdésbe tettem : Ki által lehetne e professori tanszéket most ideiglenesen pótoltatni? — Egyértelműleg Senior Menyhárt Jánost ajánlotta a professoratus. — Örömmel adtam megegyezésemet. — Mi legyen az ő fizetése? értekezzenek egymás közt prof. urak ; szóljon rector prof. Arany úr barátságosan Erdelyi úrnak is e tárgyról ; aztán a megértendőkhez képest tegyenek nálam jelentést. — Azt érzékenyen nyilvánítottam, hogy 30. évig szolgált professort pensio nélkül hagyni nem lehet ; hogy erről most ideiglenesen is fogunk intézkedni, míg majd a f. t. Superintendencia tehetne rendelést. (Ezt a professoratus köszönettel fogadta.)

2. Kérdésbe tettem ismét a volt honvédek bevetelét. Meghallgatván a véleményeket, a magamét oda nyilvánítottam : hogy — tekintetbe véve a jelen körülményeket — elutasítani kereken az illy helyzetű de tanulni vágyó egyéneket nem tartván hozzáink illőnek ; más részről iskolánkat is magamat is commissionnak kitenni nem akarnám : Ugyanazért úgy akarván közölni a dolgot, hogy a magokat jelentendő illyen ifjak vétessenek be ugyan — és pedig rendszerinti tanulók minőségében, mint törvényeink alatt

állandók s ugyanazért ezeknek magokat aláírandók : azonban csak provisorie és conditióban, nevezetesen olly feltétel alatt, hogy ha ügyöket illető fensőbb parancs érkezendik, annak — mint ez másként semmi esetben nem is lehet — mindenben engedni s ahhoz alkalmazkodni kötelessé legyenek.

E vélemény közhelyesléssel fogadtatott. Írásban fogom ezt utasításul adni. — Ehhez képest, úgy az itt tanult, mint a máshonnan jövőndő ifjak megkérdezendők lesznek : voltak-e honvédek? A kik igennel felelnek : ezen kategóriába esnek. —

3. Az itt tanult ifjak a professoratus tudomása s a jegyzőkönyvek útmutatása nyomán, a másutt tanultak pedig bizonyítványaikhoz képest — de mindnyájan censura nélkül — beveendők azon gradusba, melybe következnek.

4. Catholikus ifjak és gyermekek szó nélkül béveendők, törvény értelmében. (Erre nem kell most utasítás.)

5. Első-évesek praesese lesz Tóth Josef ki egyszerre mind a magyar litteraturát is tanítandja. Végre

Megkértem a jelenvóltakat, hogy f. hó 4-kén délelőtti XI. órára jöjjenek mindnyájan hozzám, Búzás Pál úrnak fölesketése végett.

NB. A professori karnak 1070 sz. a. levelére nyilvánítottam, hogy szívből óhajtom : ne adjon Isten nekem érni olly napot, midőn a professori kar pártokra szakadna s pártszenvédélyi működésre tévedne stb.

1079. Választott professor Búzás Pál úr hozzám jövőn oda utasítottam, hogy f. hó 4-kén d. e. XI. órára jelenjen meg nálam, hivatali esküt teendő.

November 3.

1080. Válasz-levelet diktáltam prof. Erdelyi József úr lemondása tárgyában, általam s t. polgármester úr által aláírandót, tehát kettőnk nevében fogalmazottat. Határozottsága miatt előállott ránk nézve a kényszerültség, rendelkezni helyének kipótlása felől ideiglenesen. Fájjaljuk lemondását, főleg jelen körülmények között. Erdemeit elismerjük s igyekeznünk jutalmat eszközölni számára jövőndőre is.

1081. Levelet diktáltam — magam nevében s így aláírottat — rector-prof. Aranyi István úrhoz. Utasítás a bevétel módjáról, úgy az itt tanult, mint a máshonnan jövőndő ifjak tekintetében. — A volt honvédekre nézve megkülönböztetve, az 1078. alatti megállapodás értelmében, terjedelmesen indokoltatván az e tárgyban adott utasításom.

1082. Ugyanakkor levelet irattam n. t. Fésős úr által. Jelenjen meg tisztársaival együtt nálam holnap XI. órákor, Búzás Pál úr felesketésére.

1083. A professori esküformát megnéznén, — minthogy nem foglaltatott benne a Királyi Felség iránti hűség, — azt beletétem első helyre.

1084. Utasítást diktáltam n. t. rector-professor úrhoz az iskola megnyitásának módjáról, ünnepélyről.

Folyó hó 8-án istentisztelet e célból a nagy templomban. Onnan a fensőbb tanulók menjenek a rajziskola termébe, hol prof. Búzás Pál urat t. polgármester gondnok úr rövid beszéddel bemutatandja ; azután rector prof. úr beszédet tartand az ifjúsághoz, megemlíti a forradalom vészes következményeit, ezek

között az iskolák huzamos bezártan állását ; meg a béke visszatértének első malasztját, az iskolák megnyitását ; a királyi kegyelmet, melly ezt eszközölte ; intve az ifjúságot a Felséges Király és uralkodó Ház iránti hűségre, tiszteletre stb., a béke és rend szeretetére, őrzésére ; jó erkölcsökre, szorgalomra stb. ; főlemlítve főiskolánk veszteségeit Péczelinek halálában, Lugosinak s Erdélyinek kiléptében ; előadva mikép fognak ezeknek helyei ideiglenesen kipótlatni. — Törvényeket felolvastatja.

1085. Fodor Róbert — könyvnyomdai segéd — folyamodványt nyújtott be, egy fiának a Szilágyi intézetbe felvételéért.

November 4.

1086. A tegnap készült — 1080, 1081. 1084. számok alatti levelek expedáltattak.

1087. Délelőtti XI. órára megjelentek nálam : t. polgármester s főiskolai gondnok Poroszlai Fridrich, n. t. Fésős András, minden professor urak, s ezekkel beiktatandó prof. Búzás Pál úr is. Betegágyamban felülve intéztem hozzájuk rövid beszédet.

Estve Búzás Pál úr az esküt letette. Szóltam ismét mind hozzá, mind tisztársaikhoz. — Ezek nevében elfogadta legidősb tisztársa Kerekes Fer. úr. — Szólt hozzá t. polgármester úr is, kit én újra megkértem, hogy majd nyilvánosan is mutassa be Búzás Pál urat az ifjúságnak.

Ez alkalommal

1088. Jelentette rector-prof. Aranyi úr, hogy szólt Erdelyi úrral, tudatván vele, hogy Menyhárt János fogja helyét ideiglenesen kipótlolni. Örömmel értette is, azonnal ajánlotta, hogy Menyhártnak szálást és kosztot ad.

E tárgyban vitatkozás támadt. Megnyugvás lett végre nézetemben illy módon. Én és t. polgármester úr ki fogjuk mondani, hogy Erdelyi úr még ez évben eddigi lakházában megmaradhat ; nyilvánítandjuk azonban, hogy óhajtanók, ha ott Menyhárt János egy szobát kaphatna. Egyébiránt ennek 300 p. forintot rendelünk jutalmul, a professori fizetésnek ezen felül levő része Erdelyi úrnak levén kiadandó ez évre, azonban minden következtetés nélkül jövőndőre nézve, a f. t. egyházkerületet illetvén erről majdan intézkedni.

1089. Ugyancsak rector-prof. Aranyi úr jelentette, hogy a magyar-litteratura rendkívüli tanítására Tóth József leendő contrascribát szőlították fel, ki is azt örömmel vállalta. Ez lesz egyszersmind az 1-ső évesek praesese is, melly minőségben most a História tanításáról fölmentve lesz.

1090. Ugyanaz jelentette, hogy ekkor a fensőbb tanulók száma 64-re megyen, a Classisták száma még nem tudatik. Ugyanezért, a professoratus véleménye szerint az ünnepélyes iskolanyitás holnapról még elhalasztandó lenne egy-két nappal hátrább.

Én ezt helyeseltém, de úgy, hogy holnap még is legyen téve egy lépés a megnyitásra az által, hogy összegyűjtessenek mind az alsóbb mind fensőbb tanulók s szóljanak hozzájuk prof. urak ; adják tudtokra a megnyitás napját határozottan ; addig rendelkezzenek a teendőkről. — Történjék aztán a megnyitás f. hó 7-k v. 8-k napján, amint a körülmények javaslandják.

(Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS

Kilburn J. D. híres angol igehirdető gondolatgyűjteményét *Az igehirdető és munkája* címen *Tárnok Gyula* marcelovai református lelkész magyarra fordította. Kapható csinos kötésben *Gödöllőn, a református lelkései hivatalban*. Ára a pénz előzetes beküldése esetén 1-80 P.

Összefogás címen a szlovenszkoói és kárpátaljai magyar református nép számára az ottani egyetemes konvent kéthetenként megjelenő néplapot adott ki. Az első száma pompásan van megszerkesztve. — Felelős szerkesztő Varga Imre rimaszombati lelkész. aki a lap első számában a következőket mondja: „Az „Összefogás“ a szlovenszkoói és kárpátaljai magyar református nép egyháztársadalmi és közeleti szemléje. Célja, hogy a reformátusság szervezetlen erőit összefogja, amelynek első és elengedhetetlen feltétele, hogy a református gyülekezetekben élő, személyes hit, testvéri szeretet és közösségi élet legyen. Csak a hitben gazdag reformátusság vállalhatja és végezheti súlyos történelmi feladatait. A súlyos világtörténelmi válságban, amiben élünk, csak úgy maradhatunk meg, értékeinket csak úgy menthetjük át a következő nemzedék számára, ha nemcsak látjuk a bajainkat, hanem ha van is bennünk készség és akarat azok kiirtására. Legtöbb bajunk és szerencsétlenségünk okát önmagunkban kell keresnünk s ha megtaláltuk azt: kövessünk el mindent, hogy a halált hozó tétlenségből és szervezetlenségből kimenekülve, új, igaz és evangéliumi életet élhessünk.“ Nagy szeretettel üdvözljük az új lapot és áldást kérünk pályafutására.

Hírek az egyházmegyéből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Harangszentelés Mátyuson. A beregi egyházmegyéhez tartozó kicsiny mátyusi gyülekezet három hónapon belül két új harangot szerzett be. Az elsőt Szini Kálmán községi bíró, az egyház nagytekintélyű presbitere és felesége, a másodikat pedig Balogh László földbirtokos, presbiter és Szini Kálmán adományozták az egyháznak. Az utóbbi felszentelése május hó 17-én, pünkösd másodnapján történt meg az egész vidék nagy érdeklődése mellett. — A harang megáldását Csatáry Jenő e. m. főjegyző végezte, az ünnepi istentisztelet szolgálatait Kelemen Gyula esperes látta el, kinek nagyhatású beszédét feszült figyelemmel hallgatta a templomot zsúfolásig megtöltő közönség. A vidéki vendégeket a helybeli gyülekezet látta nagy szeretettel vendégül, akik a közebed elfogyasztása és a délutáni istentiszteleten való részvétel után a késő esti órákig kellemes hangulatban maradtak együtt. A háziasszony teendőit mindenre kiterjedő gondossággal és páratlan figyelemmel Szabó István helybeli állami iskolai tanító felesége látta el. A jócselekedet gyakorlása s a szeretet őszinte megnyilatkozása önmagában hordja jutalmát.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Harangavatás a debreceni Kossuth-utcai egyházzsuzban. Nagy örömmünnepe volt pünköst másodnapja a Kossuth-utcai egyházzsuzban. Ragyogó napfényben, szép pünkösti reggelen ezrek és ezrek özönlöttek az ég felé mutató szép Kossuth-utcai templom tornya felé. Még nem régen, a szépen megújított templom felszentelésekor örvendezett a gyülekezet. Ma a torony ablakai tárultak ki, hogy az egyedüli búgó és a nagy világégésbe elvitt társait sirató nagy öreg harang mellé befogadja az új harangtestvéreket.

A két szép új harang, a nagyobbik 561 kg., a kisebbik 330 kg., már ünnep szombatja óta a templom bejárata előtt van. Az egyházzsuz fáradhatatlan buzgó pásztora, templomát kimondhatatlanul szerető szívé Baja Mihály, az egyházzsuz buzgó munkásaival, akik közül a női bizottság elnöke, özv. Koncz Aurélné, a Leánykör vezetője Biky Gábor, Koszorús Lajos és sokan mások elindultak gyűjteni, hogy a templom félévszázados jubileumát harangszenteléssel zárhaasuk be. Áldozatkész, egyházzsuz szerető hivek nyitották meg szívüket és pénztárcájukat. Szegények fillérei és tehetősebbek százasai öntötték a nemes ércet Isten dicsőségét zengő harangokká. Aki látta a két napon keresztül kiállított harangok iránti nagy érdeklődést, az bizonyosságát vehette annak, hogy a magyar ember nagyon szereti a harangot. Megható volt, ahogy telehintették virággal és ahogy körülsimogatták szeretetükkel. A tömegbe elvegyülő egyházzsuzi lelkipásztor, aki ugyanolyan szeretettel nézegette a harangokat, örvendezhetett az ő szívében, hogy Isten megáldotta buzgó fáradozását.

A harangszentelés 9 órakor kezdődött. A rendőrség nagy tapintatossággal vett részt a rendfenntartás nehéz munkájában. A tömeg elállta a rendelkezésre álló tereket. Iskolásgyermek, fehér ruhás leányok, fiatalok, öregek százai és ezrei várják csillogó szemekkel a harangszentelés kezdetét. Már jönnek egyházi életünk vezető emberei. Sokan a parókia ablakából nézik az ünnepséget. A várakozó tömeg örömmel látja, amikor sorra jönnek lelkészek: Kolozsváry Kiss László, Dr. Nagy Sándor, Dr. Módis László, Biky Gábor, Kántor József; egyetemi tanárok: Dr. Erdős Károly, Dr. Csikesz Sándor, Dr. Kállay Kálmán, Futó András; egyházi életünk világi vezető emberei: Dr. Vásáry István főgondnok, Dr. Juhász Nagy Sándor, özv. Koncz Aurélné. — Megérkezik Harsányi Pál békésbányai esperes, az ünnepi istentisztelet igehirdetője. 9 órakor jön Makláry Károly püspök úr, a főtiszteletű asszonnyal együtt. Kíséretükben van vitéz Huszár Endre tábori esperes.

Az ünnepély megkezdődik. Főtiszteletű Püspök úr vezetésével megindul a menet. A tömeg tiszteletudóan enged utat a harangokhoz. Mindenki tele van várakozással. A katonazenekar hangjai mellett boldogan énekel a hatalmas gyülekezet és utána áhítatos csendben hangzanak Püspök úr szavai: „A vita még folyik a templomfestés körül, de a gyülekezet, amelyik a virágvasárnap templomszentelés után most harangokat húzat fel a toronyba, eldöntötte, hogy meg van elégedve a Kossuth-utcai templom belső díszítésével... Megáldom a harangokat, hogy szavuk soha el ne halkuljon, hanem hívogassák az élőket és siratgassák a holtakat Istennek dicső-

ségére!" Püspök úr szavainak elhangzása után vitéz Huszár Endre tábori esperes tartott nagyhatalmú beszédet a hősök harangja előtt, amely után özv. Koncz Aurélné megkoszorúzta a nagyobbik harangot. A kisebbik harang előtt, melyet a Leánykör buzgó és szorgalmas gyűjtése az ifjúság harangjának nevezett, Szegedy Irénke leánykörti tag mondott szép beszédet és megkoszorúzta. Ugyancsak megkoszorúzta még a konfirmándus Leánykör nevében Vadai Margit. Majd az iskolásfiúk és leánykörti tagok vonultak el virágot hintvén a harangokra. Elhangzott a Himnusz. A csigákon a kötelek megfeszültek. A harangöntőmester, a Szlezák-cég kiküldötte, Blázy úr vezényli: „Isten nevében! Lassan meghúzni!" A legnagyobb csend követi a harsány kiáltást és lassan elindul az ifjúság harangja a torony felé, az egyedül maradt öreg haranghoz, hogy zengje ő is az Isten dicsőségét. Alig telik el néhány

A felejthetetlen ünnepséget este a Dóczy-intézet internátusában a nőbizottság rendezésében, Péterffy Lászlóné irányítása mellett, Br. Györfly Miklósné, Pető Józsefné buzgólkodásával, egyházzrészi vacsora követte. Megjelentek ezen a vacsorán Maklár Károly püspök, Maklár Károlyné főtiszteletű asszony, Koncz Aurélné, Juhász Nagy Sándor, Dr. Csikesz Sándor, Dr. Erdős Károly, Dr. Balogh Sándor, Dr. Soós Béla, Kolozsváry Kiss László, Dr. Juhász Nagy Sándorné, Papp Ferencné, Balogh István és neje, Kontsek Kornélné, Biky Gábor, Dr. Módos László, Dr. Erdős József, Kovács Lajos, Magyar Bertalan és sokan mások.

Koncz Aurélné szívből jövő szavakkal fejezte ki az egyházzrés örömet, üdvözölte mély tisztelettel és szeretettel Püspök urat, a főtiszteletű asszonyt és a megjelent kedves vendégeket. A vacsora megkezdődött, amelynek során felszólalt Maklár Károly

A debreceni Kossuth-utcai harangavatás. Maklár Károly püspök megáldja az új harangokat.

Balról jobbra: özv. Koncz Aurélné, Maklár Károlyné, Kontsek Kornélné, Balogh Istvánné, vitéz Huszár Endréné, Dr. Csikesz Sándor egyet. tanár, Maklár Károly püspök, Harsányi Pál esperes, Dr. Nagy Sándor vallásnár, Baja Mihály egyházzrészi lelkész, Kolozsváry Kiss László lelkész, Dr. Vásáry István főgondnok.

perc és megindul a másik, a hősök harangja is, hogy örizzé a harcban elesett hősök emlékét és tiszta hangjával buzdítson hazaszeretetre. Boldog örömkönnny csillogot sokak szemében, amikor mindkét harang szerencsésen felért a toronyba.

Tíz óra már elmúlt, a templom zsúfolásig tömve, a templom környéke is tele van emberekkel. Várják a harangok megszólalását. Alig telik el hús perc. Megcsendül a legkisebb harang ezüstszavú csengése, majd a hősök harangjának tisztán zengő szava s azután az öreg haranggal együtt mind a hárman zengig, búgják: jöjjetek emberek! Istené a dicsőség!

Megint elindul a palástos nép, hogy bizonyosságot tegyen a Krisztusról és az ünnepi istentisztelet áhitatában Baja Mihály, az egyházzrés lelkipásztora emeli fel a gyülekezetet Isten színe elé buzgó imádsággal és Harsányi Pál békésbánsági esperes hirdeti az Igét úgy, hogy az egész gyülekezet az igé hirdetővel együtt érzi és vallja: „Te vagy a Krisztus, az élő Istennek fia!"

püspök úr, hangoztatva, hogy a lekipásztor sorsa harangsors. A közvélemény kritikája harangütőként üti a lekipásztort, így Baja Mihály lelkipásztor urat is, aki boldogan gondolhat szép munkájára. Üdvözölte az egyházzrés buzgó lekipásztort Balogh István h. gondnok úr is szívből jövő szavakkal.

Befejezésül Baja Mihály lelkipásztor a végén meghalódottan mondott köszönetet és boldogan tett bizonyosságot arról, hogy 12 évi lekipásztorkodása után elmondhatja, hogy Debrecenben ma ő a legboldogabb ember. Így fejeződött be a Kossuth-utcai egyházzrés jubileumi ünnepsége, hirdetvén azt, hogy a debreceni egyház lelkében él az egyház szeretete és ezért áldozatot is kész hozni!

Lelkészavatás Biharnagybajomban. A 52 éves buzgó lelkipásztori szolgálat után nyugugalomba vonuló *Kozma Zsigmond* helyére a biharnagybajomi református egyház egyhangú meghívással *Ördög Lajos* pocsaji lelkészt választotta meg lekipásztorául.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az Országos Irodalmi és Zenei Bizottság Pethő Károly gyulaházi református lelkipásztort munkásságának elismeréséül díszoklevéllel tüntette ki.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A Református Élet mezőtúri országos konferenciája. A Református Élet Dr. Ravasz László püspök vezetésével háromnapos konferenciát rendezett Mezőtúron a magyar értelmiség jelentékeny csoportjának részvételével. A mezőtúri városháza zsúfolt termében folyt le délelőtt és délután a megbeszélés, amelyet mindvégig Ravasz László püspök irányított, Muraközy Gyula Kálvin-téri lelkésszel, a konferencia megszervezőjével, Gaál István hevesnagykunsági esperessel, Marjay Károly, Falussy Gusztáv, Komlósi Gábor helybéli lelkipásztorokkal, Mészáros Lajos egyházközségi főgondnokkal. A konferencia főtémája volt: megvizsgálni, milyen is ma a „magyar fa és gyümölcs”?

A vendégek 18-án d. u. az 1/4 6-os vonattal érkeztek meg, ahol is az állomáson a Püspök urat és kíséretét minden nagy külsőség nélkül, kálvini egyszerűséggel, de annál nagyobb szeretettel és melegséggel Dr. Spett Ernő polgármester a város nevében, Mészáros Lajos főgondnok az egyházközség nevében meleg szavak kíséretében fogadta.

Este 6 órakor úgy a belvárosi, mint az újvárosi templomokban istentisztelet volt, amelyen: Pap Béla és Ecsedy Aladár lelkipásztorok szolgáltak. Ugyancsak 6 órakor volt a konferencia ünnepélyes megnyitása a városháza dísztermében. Dr. roffi Borbély György Szolnok megye főispánja köszöntötte az érkezőket, kiemelve, hogy a keresztyénségnek nagy szociális feladatokat kell megoldania. A Református Élet konferenciáját méltó eszköznek tartja az eszmék tisztázására. Gaál István esperes áhítat szolgálatával nyílt meg a megnyilatkozások sora, aki „tövis és bolytorján” címen szólt. Majd az „erkölcstelen hívő világ” összefonódott sok problémájába először Dr. Thaly Lóránt budapesti főorvos, egészségügyi főtanácsos világított bele, azt mondván, hogy régen az anyagi ideálokat imádták az ember, ma már Istennel dicsekszik, de cselekedetei nincsenek összhangban Isten törvényével.

Muraközy Gyula Kálvin-téri lelkipásztor a keresztyénség külső és belső válságát mutatta be: Franciaországban negyvenmillió emberből hétmillió a keresztyén, Amerikában ötven-hatvanmilliónyan vallás nélkül nőnek fel, de a keresztyének között is szörnyű hatalma van a babonáságnak. A teremtett dolgokban hisznek inkább, mint magában a Teremtőben.

Ravasz László püspök a két előadást összefoglalván, így jellemezte a mai keresztyénség válságát: A válság oka az, hogy nem engedelmessékedünk annak, akiben hiszünk. Megoldás: hívő engedelmesség!!

Este 9 órakor a közös vacsora után a gimnázium tornatermében áhítat volt, amelyen „Konkoly és búza” címen volt előadás.

Május 19-én reggel 9 órakor a konferencia résztvevői 8 csoportra oszolván, az egyes csoportok

két-két lelkész vezetésével: „hinni és cselekedni” címmel Luk. VI. 43: 49. v. alapján bibliatanulmányozást tartottak.

D. e. 11—1-ig két előadás volt „Jézus és a gazdasági rend” címmel. Először Gergely István budapest-józsefvárosi gondnok, kereskedelmi főtanácsos tartotta meg előadását. A gazdasági élet szellemét kell előbb krisztusi tartalommal megtölteni. A szociális kérdés nem választható el Krisztustól, csak Vele oldható meg.

A másik előadó Pap Béla lelkipásztor, a Magyar Út szerkesztője volt. Megállapította, hogy a „jogos” követelés is lehet gyakran erkölcstelen. Az igazságnak és a méltányosságnak kell érvényesülni a gazdasági rendben. A munka mindig több, mint kenyérkérdés. A munka nem más, mint tetté vált hivatás, a hivatás pedig nem más, mint felismert kegyelem.

Serényi Gusztáv budapesti lapszerkesztő azt fejtegette, hogy a református sajtó nem nélkülözhető a református, protestáns igazságok harcában, mert az egész nemzetnek javára válnék.

Ravasz László püspök az előadásokat összefoglalván, a következőket mondotta: Isten a gazda, király és úr. Neki tartozik mindenki felelősséggel. A munkás az ő munkájáért, a gazdag az ő gazdagságáért. Ez az Isten azonban Atya is, aki minden gyermekéről gondoskodott. A szegény és gazdag kenyerét egymás kezébe tette le. A kérdés ott van, hogy az én kenyérem kinek a kezében van letéve és hol akad meg a hozzám vezető úton.

A mezőtúri református egyház a vendégek tiszteletére e napon díszebédet adott, amelyen Ravasz László püspök úr az első magyar emberre mondott pohárköszöntőt, Marjay Károly lelkészelnök pedig a Püspök urat és a vendégeket köszöntötte s a Püspök úrra Isten gazdag áldását kérte.

Ebéd után a vendégek megtekintették a város nevezetességeit.

Délután 5—6-ig a városháza dísztermében Dr. Viktor János budapesti lelkipásztor tartott előadást: „Vallás és erkölcs” címen.

6 órakor úgy a belvárosi, mint az újvárosi templomban istentisztelet volt, amelyen Göde Lajos és Pap Béla lelkipásztorok szolgáltak.

6 órakor „Az erkölcsös és erkölcstelen család” volt alap gondolata vitéz dr. Szőnyi Sándor ceglédi állami gimnáziumi igazgatónak és dr. Kónya Sándor budapesti gimnáziumi tanárnak. A mai ember nemcsak a társadalmi, de a családi élet rombolásának is művésze s ez a helyzet csupán Isten előtt felelős családi élet helyreállításával rendezhető.

Ugyanebben az időben a gimnázium tornatermében ugyanerről a témáról külön a nők részére is volt előadás Ravasz László vezetésével. Dr. Soós Béla debreceni lelkipásztor, egyetemi m. tanár azt mondotta, hogy női erkölcs kérdése nemcsak a nemi erkölcsé, hanem az Isten törvényével egybehangzó élet ügye. A könnyű sikerre vágyakozó nő sohasem lehet tartósan boldog; az igazi nő magasrendűségével megtisztítóan tud hatni egész környezetére. Ugyancsak ezen a női konferencián tartott előadást: Sebestyén Andor kelenföldi lelkipásztor és felesége és Csanády Györgyné, aki kifejtette, hogy az erkölcstelen házasság az érdekházassággal kezdődik, emiatt bomlik fel sok házasság ma is, pusztul a gyermek nevelése, pedig komoly és az

örök Biró előtt is irgalomra számító családi életben mindennek másképpen kellene történnie.

Este 9 órakor a napot befejező áhitat volt a gimnázium tornatermében „Az én kicsinyeim” címmel. Tartotta: Marjay Géza békésszentandrászi lelkipásztor.

A konferencia utolsó napján 20-án d. e. 9 órától a városházán egyes termekben az előző naphoz hasonlóan az egyes csoportok számára bibliatanulmányozás volt. A megbeszélés tárgya: János ev. XIII: 1—17. v. alapján: „Az egymásért való szolgálat” volt. D. e. fél 11—12-ig ugyancsak a városháza dísztermében „A magyar társadalmi életünk erkölése” címmel Dr. Patakfalvi Groák László budapesti ügyvéd és presbiter s Dr. Szászy István miniszteri osztálytanácsos, egy. m. tanár tartottak előadást.

Patakfalvy Groák László többek között ezt mondotta: Az egyes nagy társadalmi bűnökre, például a paráznaságra, kizsákmányolásra, könyörtelenségre nincs törvényes büntetés. Az orvosság itt is az egyéni élet megújulása, amikor az ember lezállítja anyagi külső igényeit és felfokozza belső, lelki igényt. dr. Szászy István a válság okát abban látja, hogy a háború örvényein átbudácsolt emberiség kiábrándult a XIX. sz. uralkodó eszméjéből, a korlátlan szabadság gondolatából. Viszont az egyén nem olvadhat be mindenestől a közösségbe, kell, hogy bizonyos mértékig megőrizze önállóságát. — Krisztusnak a szerkesztőségi íróasztalok mellett is helyet kell foglalnia.

12—1/2-ig dr. Karácsony Sándor egyetemi m. tanár beszélt arról, hogy hogyan jutunk el „Új világrend felé”. Az új világ akkor indul meg egy-egy lélekben, ha ráésszél, hogy eddigi életstílusa csődbe visz. Isten ezt úgy szokta tudtul adni, hogy addigi életkörülményeink kilátástalanná válnak és szabaddulásért, Szabadítóért, Megváltóért esengünk. — Az első teendő nem a követelmény, hanem az áldozat, melyet alázatosan hozok meg önmagam és világom megjobbítására. Péter János lelkipásztor ugyanerről a témáról beszélve, elrettentőnek mondotta, hogy Németországban még a keresztyénüldözésnél is nagyobb veszély, hogy feleslegessé akarják tenni a keresztyénséget. A hozzászólások során vitéz Szőnyi Sándor ceglédi gimnáziumi igazgató arról tett valómást, hogy minden áron menekülni akart a tudomány, a filozófia, szépség és irodalom felé, Krisztus elől, de hála Istennek, nem sikerült s azóta érzi, hogy hétszázötven diák reá van bízva, nem pedig ő van a diákokra uszítva. Ahogyan nem lehet Krisztus nélkül senki jó édesanya, jó iparos, kereskedő, úgy nem lehet jó tanár sem!!

Ez előadások végén Ravasz László egy egyszerű összefoglalást nyújtott, amikor azt mondotta: Az ember mindig új világ felé ment. Most is atelé haladunk, csak az a kérdés, hogy ezen új világban Krisztus közeledik-e, vagy távolodik? A megoldás ez: új világ felé haladunk. Ezt a világot akkor tudjuk szolgálni, ha Krisztus urunk és gazdánk lett. Az új világ kérdését mi nem tudjuk eldönteni. Ez nem a mi harcunk! Isten harca ez! Isten dolga az, hogy mi hová, mikor érkezünk meg. Ez az új világ reményességben jelentkezik: Reméljük, dolgozzunk érte és meg fogjuk látni.

A délutáni zárógyűlésen Benkő István rákos-

palota-óvárosi lelkipásztor foglalta össze az értekezlet belső eredményeit és indításait.

Délután 5—7-ig a gimnázium tornatermében nyilvános ünnepély keretében zárult le a háromnapos konferencia. Beethoven: Isten dicsősége című kórusát énekelte el a Tanítói Énekkar Nóbik Lajos karnagy vezetésével. Az ünnepélyt Marjay Károly lelkészelnök nyitotta meg. Igéretet tett, hogy most az újból bevonuló Krisztust nemcsak ünnepnapokon, hanem hétköznapokon is szolgálni fogják. Majd vitéz Mártha Béla és Mártha Sárika duettet adtak elő. Ifj. Szász Károly pedig költeményeiből adott elő.

Ravasz László tartotta meg ezután mélyen szántó előadását „Egyén és társadalom” címen. Két ígéret, két illúzió és két kiábrándulás közt vergődik a mai ember — mondotta Ravasz püspök —: az egyik elnyeli a közösséget és önmagát teszi célá, a másik önmagát célá téve, elnyeli az egyéniséget. Meg kell keresni a módot, ahol öncélből mindkettő eszközzé lesz. Ez a mai napok nagy feladata. Nem az a célja a világnak, hogy egyéniség legyenek, nem vagyok a világ törvényadója. A család: fészkek, amelyekben a jövődő madarai kelnek, de ahonnett szárnyra is kelnek, de szintén nem cél! A nemzet sem öncél, hiszen a földgömb, a naprendszer, a csillagvilág nem örökkévaló. Viszont bátran és határozottan kell azt a hitvallást tenni, hogy a létnek, a világnak célja Isten. Az egyéniség, a család, a nemzet nem tudja Isten dicsőségét szolgálni külön-külön, csak a mások szolgálata révén képes erre. Család azért van, hogy a női szívből annyaszív legyen, hogy a gyermek lásson apát, anyát, hogy két vadidegen ember összekerüljön és a szeretetnek valami különös acéltörvénye által egymásra nézve a legnagyobb ajándék, barát, segítség, élettárs legyenek.

A nemzet nem azért van, hogy gyilkolják egymást, hanem hogy legyen nemzeti nyelv, nemzeti lélek, nemzeti szenvedély, sors és tragikum; hogy szemünk kigyuljon és szívünk sebesebben verjen; hogy a hősiességnek, önfeláldozásnak ismeretlen szépsége és ragyogása szikrázzék fel berkekben és mezőkön. Nemzet azért van, hogy önmagát mulja felül az emberi lélek, olyan dicsőséget hozzon erre a világra, mely nemzet nélkül elgondolhatatlan volna. Isten dicsőségének szolgálata pedig legteljesebben Jézus Krisztuson keresztül történik. Családom, nemzetem s az egész emberiség akkor tud új lelket beleszóni az egyéniségbe, ha Krisztussal állók kapcsolatban. Ma, amikor az egész emberiség kiált segedelemért és gyógyulásért fel az Örökkévalóhoz, akkor azt kérdezi Isten: hol van a te Krisztusod, mert mindezek sebeit meggyógyítani csak az tudja, aki Krisztus által indul el és Őt követi. Egyén és közösség örök problémájának egyetlen megoldása Krisztus, aki így szólt: Én vagyok az út, igazság és élet! Az ünnepély befejezéséül a Tanítói Énekkar elénekelte az „Áldások Isten” című karéneket.

Szerdán délután a leánygimnázium felsőbb osztályos növendékeinek részére Benkő István rákospalotai lelkipásztor, Krisztina és Erzsébet diakonissza testvérek tartottak előadást: A keresztyén szolgálat fontosságáról, különösen a református leány életében és a diakonissza munkáról. Benkő István többek között ezt mondta: Minden lélek számára a legelső rangú kérdés: találkoztott-e Krisztussal? Ha erre igenlé feleletet tud adni, minden probléma megoldó-

dik a számára. A predesztináció mély titokzatos tautételének megértése is ettől függ. A Krisztussal találkozott lélek Isten nagy kegyelmét és szeretetét tapasztalja meg benne.

Bárcsak ez a pünkösdi utáni 3 napos áldott konferencia rányomná bélyegét valamennyi résztvevő életére, bárcsak egy drága alkalom lett volna minden léleknek az új világ felé elindulásra.

Új egyházmegyei főjegyző. Gaál István törökszentmiklósi lelkipásztornak esperessé történt választása alkalmával megüresedett egyházmegyei lelkészi főjegyzői tisztségre az egyházközségek bizalma Vargha Zoltán kunhegyesi lelkipásztor egyházmegyei tanácsbíró, lelkészi jegyző, lelkészegyesületi alelnököt választotta meg 50 szavazattal Falussy Gusztáv mezőtúri lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíróval szemben, aki 39 szavazatot kapott.

Új lelkipásztorok. A Nagy István kisújszállási lelkipásztor nyugalombavonulásával megüresedett állásra *Bucsay László* bucsatelepi lelkipásztort hívta meg a kisújszállási egyház egyhangúlag. Az új lelkipásztort állásába június 13-án iktatja be Gaál István esperes.

A Medgyasszay Gyula kunmadarasi lelkipásztor nyugalombavonulásával megüresedett állásra az egyházközség választói egyhangúlag *Szilágyi Árpád* kisdobszai lelkipásztort hívták meg.

Bucsay László bucsatelepi lelkésznek kisújszállási lelkipásztorra történt választásával megüresedett állásra az egyházközség bizalma nagy szótöbbséggel *Boda Ferenc* türkevei hitoktatót hívta meg.

Harangszentelés. A dévaványai egyházhoz tartozó pusztacsegei református hívek adakozásából készült 102 kg.-os harangot május 23-án szentelte fel megható szép ünnepség keretében Gaál István esperes. A harangszentelésen megjelentek: Breznay Mihály járási főszolgabíró, egyházmegyei világi jegyző, Vargha Zoltán kunhegyesi lelkipásztor, e. m. főjegyző-tanácsbíró, Horváth Sándor tiszauzi lelkipásztor, e. m. tanácsbíró, Benkő Viktor kunszentmártoni lelkipásztor, Csávás Sándor törökszentmiklósi s.-lelkész.

A harangszentelésre érkező esperest és kíséretét a pusztacsegei nagyhídnál B. Kiss Márton községi főjegyző, presbiter, az iskolabéjárónál pedig Dr. Ika-falvy Farkas Béla lelkipásztor köszöntött, előbbi a községi előljáróság, lovashandérium, frontharcos, levante s cserkészek díszszakaszának az élén, utóbbi pedig a presbitérium s tantestülettel együtt. Gaál esperes az üdvözlésekre meleg szavakkal válaszolt.

A harangszentelési istentiszteleten előimát Vargha Zoltán e. m. főjegyző mondott, majd Gaál István esperes hirdette az Igét mélyen szántó erővel és megáldotta az új harangot, melyet a Bogyai József és Csatári Regina házaspár által ajándékozott haranglábon helyeztek el. Az új harangot elsőnek Gaál esperes, utána a megjelent vendégek, helyi előljáróság és egyházi vezetők húzták meg. Délben 300 terítékes bankett volt, melyen az első pohárköszöntőt Gaál esperes mondotta a Kormányzó Úr Ófömlétségére.

A harangszentelési ünnepély Dr. Farkas Béla lelkipásztor, B. Kiss Márton főjegyző s Ritoók Sándor pusztacsegei tanító buzgólkodásának érdeme.

Templomalapkö-elhelyezés. Áldozócsütörtökön lélekemelő szép ünnepély keretében helyezték el a

maroknyi kis csépai református egyház templomának alapkövét, melyen az egész *Csépa* lakossága és a környező községek vezetősége megjelent.

A templomalapkö-letélteli istentiszteleten Horváth Sándor tiszauzi lelkipásztor, egyhm. tanácsbíró mondott alkalmi imát, majd a Tiszauzi Dalárda Dobozy Sándor tanító-karnagy vezetésével régi egyházi énekeket adott elő. Ezután a betegen fekvő Szabó Dezső tiszasasi lelkipásztor, felügyelő lelkész nevében is Paczolay László csépai református egyház gondnoka helyezte el az alapkövet. Az ünnepi beszédet Horváth Sándor tanácsbíró mondotta, végül pedig Benkő Viktor kunszentmártoni lelkipásztor imádkozott.

Ugyancsak bensőséges keretek között helyezték el a *kuncsorbai* református hívek templomának alapkövét. Az egész gyülekezet jelenlétében tette le az építendő templom alapkövét F. Tóth Sándor, a kis egyház agilis lelkipásztora.

Iskolaszentelés. A törökszentmiklósi egyház a község egyik külső részén 16,000 P-s új iskolát épített. Az új iskola felszentelése június 6-án ment végbe lélekemelő szép ünnepség keretében.

Az alkalmi istentiszteleten előimát Benkő Viktor kunszentmártoni lelkipásztor mondotta, a felavató beszédet Nagy Károly abádszalók-tiszaszalóki lelkipásztor tartotta, aki mélyen ható igehirdetést végzett. A felszentelő imát, melyben az új iskolát, a növendékeket, a tanítót, a szülőket és a gyülekezetet a mindeneket bőlesen intező Örökkévaló gondoskodásába ajánlotta, Gaál István esperes mondotta. Sütő Zoltán kántor alkalmi énekével működött közre. Aznap délelőtt anyáknapi istentisztelet tartott, melyen Benkő Viktor kunszentmártoni lelkipásztor hirdette az Igét.

Presbiteri konferencia. Az Országos Református Presbiteri Szövetség az Egyházmegyei Presbiteri Szövetség rendezésében június 1-én Türkevén presbiteri konferenciát rendezett, melyen az egyházmegye egyházközségeiből a lelkipásztorok vezetése alatt közel másfélszázán gyűltek össze.

A konferenciát a templomban tartott istentisztelet előzte meg, melyen Gaál István esperes imádkozott, utána Dr. Kuszka István gondnok köszöntötte a megjelent presbitereket, majd megválasztották a konferencia tisztikarát. Elnökök: az Egyházmegye Elnöksége, alelnökök: Marjay Károly és Tóth János lelkipásztorok, tanácsbírák, Mészáros Lajos mezőtúri főgondnok, gazd. főtanácsos, és Bárczay István tiszaburai nagybirtokos, tanácsbírók lettek. Tiszteletbeli elnökül megválasztott Török Imre tb. esperes.

A konferencián Dr. Incze Gábor budapesti vallásoktatási igazgató tartott elsőnek előadást „Hogyan látnak bennünket külföldön” címmel. A szemléltető szép előadás lebilincselő erejű volt.

Szabó Imre budapesti esperes, az ORPSz főtítkára pedig a lelkipásztor és presbiter egyházhoz való viszonyának mibenlétét domborította ki fel-emelő, frappáns erejű előadásában.

Délben 1 órakor 400 terítékes ünnepi közebed volt, melyen a Kormányzó úr Ófömlétségére Dr. Kuszka István e. m. gondnok, ny. főispán mondott köszöntőt.

Lelkészegyesületi gyűlés. A hevesnagykunsági egyházmegye Lelkészegyesülete június 4-én tartotta évi közgyűlését Karcagon, melyen megjelentek Gaál

István esperes, Dr. Kuszka István e. m. gondnok, Dr. Vasady Béla egyetemi tanár, az ORPSz főtitkára, az egyházmegye lelkipásztorai csaknem teljes számban.

A közgyűlést megelőző istentiszteleten Komlósi Gábor mezőtúr-újvárosi lelkipásztor hirdette az Igét.

A gyűlést Tóth János kunmadarasi lelkipásztor, elnök nyitotta meg, aki kegyelettel áldozott Trianonnak a fájdalmas évforduló alkalmával. Meghatott tónusban emlékezett meg az egyházkerület nagy halottjáról: Dr. Baltazar Dezső püspök úrról, tisztelettel búcsúztatta el az egyházmegye volt esperesét: Török Imre tb. esperest, a nyugalombavonult kartársakat: Medgyasszay Gyula kunmadarasi és Nagy István kisújszállási lelkipásztorokat. Szeretettel köszöntötte az egyházkerület új püspökét: Maklár Károlyt, akit a régi emlékek aranyzárai a Lelkésze-gyesülethez maradandóan kötnek, az ORLE új elnökét: Dr. Ravasz László püspököt, az egyházmegye új lelki vezetőjét: Gaál István esperest, akit hűségükről biztosítottak, Bucsay László bucsatelepi lelkipásztort, aki többre hivatott el és kisújszállási lelkipásztorra választatott meg.

Gaál István esperes aktuális problémákról tájékoztatta a közgyűlés tagjait, majd az egyes előadásokat tárgyalta meg. — Igen értékes előadások és hozzászólások hangzottak el. — Gál Lajos tiszaföldvári, Csánky Benjámín kenderesi, Dankó Sándor tiszafüredi, Falussy Gusztáv mezőtúri és Tóth Dezső tiszakürti lelkipásztor tartottak értékesebbnél értékesebb előadást.

Tanítói járásköri gyűlés. A törökszentmiklósi református tanítói járáskör június 3-án tartotta évi közgyűlését Törökszentmiklóson. A gazdag tárgysorozatú közgyűlésen ismét Kerekes József törökszentmiklósi igazgatót választották elnökké, alelnök Bakos Lajos törökszentmiklósi, jegyző Simon István törökszentmiklósi tanító lett.

Kántor továbbképzőtanfolyam. Június 22-től július 4-ig bezárólag Törökszentmiklóson kántor továbbképzőtanfolyam lesz, melyen az ország neves zenepedagógusai és híres orgonaművészei működnek közre. Erre az alkalomra a törökszentmiklósi egyház 4000 P-s költséggel orgonáját átépíttette és motoros erőre rendezte be. A tanfolyam ügyét Szabó Gyula tiszaföldvári kántor intézi.

Kinevezés. Bihar István tanügyi tanácsost, Jász-Nagykun-Szolnok megye kir. vezető tanfelügyelőjét, a hevesnagykunsági egyházmegye tanácsbíráját miskolci főigazgatóhelyettesé nevezték ki.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A középszabolcsi református egyházmegye presbiterei május 23-án tartották Nyíregyházán konferenciájukat. Az alkalmi istentiszteleten Dr. Kovács J. István központi kiküldött az I. Kor. 3. r. 9. v.-re épített magasszínvonalú beszédében mutatott rá, hogy a presbiter Isten munkatársa. Istentisztelet után Porzsolt István esperes megnyitó beszédében válaszolt a konferencia céljára: a hivatásérvés és öntudat felébresztését. A megnyitó után Dr. Kovács J. István megrajzolta a presbiterségnek történeti hátterét, kimutatva, hogy a presbiterség evangéliumi eredetű, hogy Istentől való csodálatos kitüntetés a presbiterség. A több mint 200 presbiter megújuló

lélekkel hallgatta a lelkeket megrázó előadást. — Dr. Nánassy Andor egyházmegyei gondnok záróbeszédében kérte a presbitereket, hogy ne csak az anyagiak intézéséből, hanem a lelkiek munkálásából is vegyék ki részüket.

Lelkipásztor-meghívás Vas megyerén. A vas megyeri gyülekezet folyó év május 30-án töltötte be páratlanul lelkes, egyhangú meghívás útján önkéntes nyugdíjbamenetel folytán megüresedett lelkipásztori állását. Ez a választás egy átütő erejű, hármasszonyságtétel a multa, messzehangzó intelem és ragyogó példa a jelenre, valamint reményteljes ígélet és boldogító zálog a jövőre nézve.

Bizonyítja ez a választás, hogy a nyugalombavonuló lelkipásztor: *Melkó István*, 30 évi vas megyeri működése alatt valódi lelkipásztor volt, aki ezen idők szélsőséges viharai között nemcsak meg tudta őrizni nyája lelki egységét, de ennek életszemléletét az önzés pokoli szenvedélyeinek mindent elnyelő sötét mélységeiből az eszme, a nemes feladat önzetlen szolgálatának evangéliumi magasságába emelte.

Bizonyítja ez a választás, hogy a vas megyeri gyülekezet nagykorú gyülekezet, amely jogaival nemesen tud élni, nem pedig visszaélni.

Bizonyítja ez a választás, hogy az elhívott *Fekete Lajos* vas megyeri segédlelkész lelkisége és munkálkodása olyan erőt sugározott ki, mely mindeneket magához vonzott.

De ez a választás messzehangzó intelem és ragyogó példa is, különösen a jelenben és azt kiáltja, azt ragyogja: „Testvérek! Gyülekezetek! Ha boldogulni akartok, ne tüzzel és vassal egymás ellen harcolva, de lélekben egybeforvva, imádkozva szeretettel és békességgel válasszatok!”

Végül ez a gyönyörű választás reményteljes ígérete és boldogító záloga egy szebb jövőnek.

Isten lelke mindig ott vett és most is csak ott vesz lakozást áldásaival, ahol a szívek az Úr akaratában dobbannak össze. A vas megyeri gyülekezetben a szívek összedobbannak. Összedobbantak a sok helyen oly áldatlan dulakodást kiváltó ténykedésben, a lelkipásztor megválasztásában is. Május 12-én üresedett meg lelkipásztori állása s már ugyanezen hó 30-án Isten színe előtt ismétlődő lelkes és boldog „éljen” s kicsorduló könny jelezte, hogy lelkipásztori állását nagy békességben és egyakarattal betöltötte.

Az Úr őrizze meg továbbra is e gyülekezet lelki épségét, hogy hozza elő a lelkiélet drágáit virágait s teremje meg kedves gyümölcseit s továbbra is legyen az Úrnak szépen plántált szőlőkertje, hegyen épült városa világosságára sokaknak! — A távozó és érkező lelkipásztorokon, a megérdemelt nyugalmon és a kezdődő, illetve folytatódó munkán is pedígen nyugodják meg az Istennek kegyelme. Ad multos annos!

A középszabolcsi református egyházmegye a nyíregyházi Sóstógyógyfürdőn 1937. évi június hó 27-én, vasárnap három konferenciát tart. Egyet a nők számára, melyre hivatalosak: a lelkésznék, tanítónék, tanítónők, presbiternék, érdeklődő úrnők. Egyet a leányok részére és egyet a férfi ifjúság részére, az alábbi program szerint:

Gyülekezés 8 órakor Sóstógyógyfürdőn a Nagyszálló előtti parkban.

Délelőtt 8—9 órakor: *Jelentkezés, jelvények fel-tüzése.*

9— $\frac{1}{2}$ 10 órákor : *Közös áhitat a nyári pavillonban.*
Tartja : Porzsolt István esperes.

$\frac{1}{2}$ 10— $\frac{1}{2}$ 12 órákor : *Párhuzamos konferenciák.*
I. *Lelkésznek, tanítónék, tanítónők, presbiternék, érdeklődő úrnők részére konferencia a Szálloda disztermében.*

Megnyitó : Orosz Tamás lelkészegyesületi elnök.

Előadások : Dr. Révész Imre : „A mai református nő és a holnap református egyháza.” Kiss Lajos felsőszabolcsi esperes : „A nő biznyságtévé-sének értéke.” Kovácsné Huszár Jolán : „A nőitábor vezérkara és katonái a gyülekezetben. Mik a teendők?”

Zárószó : Dr. Nánássy Andor egyházm. gondnok.

II. *Leánykonferencia a nyári pavillonban.*

Megnyitó : Varga Károly nyirbátori lelkész.

Előadások : Dobay Sándorné igazgatónő : „A nő igazi értékei és továbbképzés célja a leányoknál.” Rác Gézáné : A leányegyesületek munkája falun.

Zárószó : Korocz László.

III. *Ifjak, fiatalok részére a Blaha Lujzadombon.*

Megnyitó : Thamó Béla kállósejéni lelkész.

Előadások : Az ifjúsági munka a KIE-ben : Kovács Péter országos földműves-titkár. Az ifjúság a nemzeti életben : Dr. Nyerges Miklós ügyvéd.

Zárószó : Bence János vajai lelkész.

12— $\frac{1}{2}$ 2 órákor : *Ebéd.*

$\frac{1}{2}$ 4 órákor : *Szórakozás.*

$\frac{1}{2}$ 4-5 óráig : *Közös konferencia a nyári pavillonban.* Előadást tart : Békefi Benő. Hozzászólások. Záróáhitatot tart : Dr. Ferenczy Károly kálvineumi igazgató.

A közpészabolcsi református egyházmegye nagy napja lesz június 27-ike, melyen hitben, szeretetben, reménységben összedobbannak a magyar szívek s a magyar lelkek.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Harang- és orgonaavatás Csengerben. A csengeri református gyülekezet most pótolta a világháború elvitt harmadik harangját s most váltotta fel újjal több mint százéves orgonáját. A kettős ünnepség nagy hálaadás és örvendezés között, május 23-án ment végbe, a gyülekezet tagjainak és a környékbeli reformátusoknak olyan tömeges részvételével, hogy a templom most igen kicsinynek bizonyult az ünneplő sereg befogadására. Előrelátható volt ez, azért az egyház vezetősége hangszóró segítségével közvetítette az istentisztelet templomi részét a templomkertben künnrekedt ünnepi seregeknek.

A templomkertben hatalmas gesztenyefák hűs sátora alatt tartott harangavatás a gyülekezet énekével kezdődött, majd Török József kömörői lelkész Igét hirdetett, a Református Énekkar énekelt Vigh József kántortanító, karnagy vezetésével, Pótor Elemér lelkész imádkozott, azután az Ifjúsági Egyesület tagjai, fiúk és fehérruhás leányok egy-egy bibliai jelmondat kíséretében megkoszorúzták a harangot, amelynek a toronyba felhúzása után orgonaavatásra vonult be az ünneplők ama része, mely befért. Mély áhitattal, költői szárnyalással imádkozott itt G. Szabó Mihály h. esperes, Vigh József orgona-, Orosz Árpád segédlelkész énekszólót adott elő. — Csépké Béla szatmárkökötői lelkész alkalmi igehirdetés után a 130 tagú Református Vegyeskar adott

elő lélekeelő énekszámot Orosz Árpád segédlelkész, karnagy vezetésével. Hálaadó és áldástkérő imádsággal Jánossy Sándor méhteleki lelkész emelte még a lelkeket az Egek Urához s gyülekezet éneklésével fejeződött be a délelőtti ünnepség.

Délután a szent szolgálatot Orosz Árpád segédlelkész végezte s Molnár Margitka úrleány adott elő szólóéneket.

Este 8 órai kezdettel műsoros ünnepély volt, melyen az Iparos Dalárda három számmal szerepelt, Molnár Rózsika szavalt, Eszenyi Sándor helybeli tanító nótás jelenete, két egyfelvonásos szindarab és Orosz Árpád szólóéneke tették változatossá a műsort.

A kegyelem Istene, aki célhoz juttatta e gyülekezetet nemes törekvésével, e szép és emlékezetes nap lelkiajándékaival gazdagította az ünnepség résztvevőit, cselekedje nagy irgalmasságával, hogy az új harang és új orgona buzdítsa mélyebb hitre, buzgóbb szeretetre, további, Istennek tetsző áldozatokra nagyjait, kicsinyeit!

GYÁSZROVAT

Meczner Béla az alsözempléni református egyházmegye félszázadon át szeretettel és tisztelettel övezett gondnoka, az Országos Református Zsinat és a Református Egyetemes Konvent tagja, nyug. főispán, felsőházi tag, áldott életének 87., hűséggel viselt egyházmegyei gondnokságának 51. évében, 1937 május 24-én elhunyt. Nemes egyéniségének puritánságával, emberekkel való érintkezésének tettetés nélküli szívéllyességével, mély vallásosságával, az anyaszent-egyház szolgálatában való hűségével mindenkinek példaképe volt. Temetése május 27-én volt a sátoraljaújhelyi református templomból.

Szolnoky Gerzsonné szül. *Győrössy Juliánna*, Szolnoky Gerzson hajdúböszörményi lelképásztor felesége, életének 67., házassági életének pedig 41. esztendejében, hosszas szenvedés után május 25. napján meghalt. Május 27. napján temették el a hajdúböszörményi Bocskai-téri templomban tartott gyászszertartás után a nyugati temetőben levő családi sírboltba.

Áldott legyen emlékezetük!

K Ü L Ö N F É L É K

Emlékművet állítanak dr. Baltazár Dezső püspöknek. A debreceni presbitérium elhatározta, hogy Dr. Baltazár Dezső püspök emlékét megfelelő emlékművel örökíti meg. Ezért „Dr. Baltazár Dezső emlékbizottságot” alakít és ennek tagjaiul megválasztotta Maklár Károly püspököt, Dr. Vásáry István főgondnokot, Dr. Kölcsey Sándor polgármestert, Márk Endre gazdasági bizottsági elnököt, Kállay Kálmán kollégiumi igazgatót, Balogh István presbitert és Dr. Juhász Nagy Sándor főjegyzőt. A bizottság önmagát kiegészítheti és működését azonnal megkezdi.

Maklár Károly püspök úr most tartotta első hivatalos püspöklátogató útját. Először Nagykovács községbe látoga-

mint a többi számomra szükséges könyvet küldjék meg nekem hitelbe és én azokat részletekben kifizetem".

A finn kormány minden esztendőben négy külön általános hála-, bűnbánat- és imádság-napot rendel el, amelyre az istentiszteleti ígéhirdetés alapigéit is a finn köztársasági elnök szabja meg. Az alapigéket a köztársaság hivatalos lapja közli minden alkalommal a köztársasági elnök kiáltványával együtt. Az 1937. évre a kiáltvány az Isten szerint való szomorúságról és a Krisztusban megvizsgálatásról szól a jövőért aggodalmaskodó emberekhez.

A francia reformátusok országos gyűlése a szabad egyház indítványára kimondotta, hogy az egyházhoz való tartozáshoz nem elegendő, ha valaki beleszületik abba, vagy ha valakit megkeresztelnek, hanem személyesen is vallást kell tenni az Úr Jézus Krisztusról, valamint fogadást arra, hogy az egyháznak buzgó, kegyes és élő tagja lesz.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat 1935. évről szóló beszámolójából közöljük az alábbi adatokat: az 1935-ös év tele volt nemzetközi viszályokkal, politikai feszültségekkel és háborúkkal. A világ e zürzavarában a Bibliatársulat csendben folytatta a béke hatalmas könyvének a nemzetek és népek között való terjesztését. Az elmúlt évben 11.686.131 Biblia, vagy annak egy része fogyott el. Ez a mennyiség feloszlak 1.058.966 teljes Bibliára, 1.247.518 Újtestamentumra és 9.379.647 bibliarészre. Ezt a 11 milliós terjesztést összehasonlítva az előző évvel, 715.122 példány gyarapodást jelent. Hasonló forgalom a Bibliatársulat fennállása óta csak kétszer fordult elő. Az elmúlt évben 13 új fordítással gazdagodott a kiadványok száma. Európában az elterjesztett Bibliák száma közel 2 millió. Közép-európában emelkedett a bibliaterjesztés. Magyarországon az eladott példányok száma 716-al több, mint az előző évben. Németországban a katolikusok között új mozgalom indult meg, mely célul tűzte ki: „Minden háznál legyen Biblia.”

Bibliavolasás. Fel van jegyezve I. Rákóczy Györgyről, hogy a Bibliát legalább 20-szor elolvasta, ami rekordszámba menő teljesítmény, mert kevés ember képeskedhet hasonló teljesítménnyel. Ezt a feljegyzést azzal kapcsolatosan eleve- nitjük fel, hogy egyik újságban arról olvasunk, hogy Mussolini elrendelte az újszövetségi Szentírásnak az iskolákban való olvastatását és annak magyarázását, valamint azt is, hogy a Szentírás legszebb részeit a tanulók könyv nélkül is tanulják meg.

Beszélő biblia. A holland bibliatársulat elhatározta, hogy költségvetést készít egy beszélő biblia előállítására ügyében. Egyes bibliai részeket grammafonelemezre vesznek fel s ezeket lejátszák. Az ilyen bibliának, melyet Angliában már régen használnak, különösen a vakok veszik nagy hasznát.

A vallási türelmetlenség nemcsak embereket némitott el tűzben és halálban, hanem a Bibliát is. A francia reformátusok újságja egy érdekes töredéket közöl. 1850 aug. 30-án estélyén a francia evangéliumi egyházak zsinatját megzavarta egy feluszított katolikus tömeg Sainte-Foyban. Két Bibliát magával vitt és a piactéren megegetett. A Bibliából egy-egy lap megmaradt. Másnap a zsinat tagjai összegyűltek és a kormos, megmaradt lapokon a következő verseket olvasták el: „Lelketeket az igazság iránt való engedelmségben képmutatás nélkül való atyafüti szeretetre tisztítván meg, a lélek által, egymást tiszta szívből buzgón szeressétek, mint akik újonnan születettek nem romlandó, de romolhatatlanból Istennek Igéje által, amely él és megmarad örökké.” I. Péter 1, 22—23. A másik lapon pedig ezeket az igéket olvasták: „Mert az kedves dolog, ha valaki Istenről való meggyőződésért tűr keserűséget, méltatlanul szenvedvén, mert micsoda dicsőség az, ha vétkezve és arculverve tűrtök? De ha jól eselekedve és mégis szenvedve tűrtök, ez kedves dolog Istennél.” I. Pét. 2, 20—21. Ezek a megfakult, kormos, megmaradt bibliai lapok csodálatosan komoly intést mondanak nekünk is.

Irországban a bosevista nemzetközi veszedelemmel szemben a protestánsok és a katolikusok keresztlyén egy-szefrontot létesítettek.

A szovjet és a vallás. A száz évvel ezelőtt meghalt Puskin híres orosz költő műveit a szovjet állami könyvkiadó vállalat adta ki, mivel azonban a könyvekben Isten neve nagybetűvel volt írva, a szovjetrendőrség, a GPU, a 250.000 példányt lefoglalta, megsemmisítette és a nyomda vezetőjét letartóztatta.

A szovjetunió hivatalos jelentése szerint 14.000 templomot zártak be Oroszországban az 1935. év folyamán.

A világháborúban körülbelül 10 millió ember esett el, vagy lett harctéri betegség áldozata. A hadviselő államok

összes hadi kiadása pedig körülbelül 100.000 millió dollárra rugott. Ebbe az összegbe beleértődik a háború okozta pusztulások értéke is. Hiszen csak Franciaországban 741.883 ház, 23.194 gyár és műhely pusztult el.

Az osztrák-magyar monarchia embervesztése a világháborúban 2.138.496 magyarországi, 2.777.453 ausztriai és 141.577 bosznia hercegovinai katona. Hadifogságban sany-lódott 734.316 Magyarországból, 927.921 Ausztriából, 35.772 Boszniából. A magyarországi sebesültek száma 743.359 volt, az ausztriaiaké 1.029.716, a boszniaiaké 65.375.

Két évvel ezelőtt Magyarországon 66.300 hadirokkant, 43.214 hadiözevgy és 1580 apátlan-anyakatlan hadiárva rész-sült segélyben. A segélyezett hadirokkantak közül volt akkor százszázalékos, teljesen munkaképtelen 201 tiszt, 598 altiszt, 1309 közlegény, hetvenszázalékos rokkant 8180, ötvenszázalékos 30.112. A százszázalékos rokkantak leg-többje vagy mindkét szemére vak, mindkét kezére csonka, gyógyíthatatlan örült, vagy olyan beteg, hogy önmagával teljesen tehetetlen.

Ezek mind hivatalos adatok.

A legnagyobb igazság. Newton, a nagy természettudós világraszóló nagy igazságokat fedezett fel, melyek valóban halhatatlanná tették nevét az emberek közt. Mégis, mikor halálos ágyán barátai azzal vigasztalták, hogy neve és igazsága élni fognak, amíg csak ember él a földön, így felelt nekik: „Én csak két igazságot fedeztem fel, amelyek most örömmel töltik el a lelkemet. Az egyik az, hogy én Isten előtt nagy bűnös vagyok. A másik az, hogy Jézus még nagyobb Megváltó.”

Kopernikus, a nagy csillagász, a legnagyobb elmék egyike a világ történetében, megírta ugyan legnagyobb tudományos munkáját, de az eskis halála után jelenhetett meg. A csillagász ugyanis tudta, hogy mi vár reá, ha könyvé-nek megjelenésekor életben van.

A Neutron nevű elem, ez a végzetlenül parányi alkotó része az anyagnak, amellyel az atomot próbálják feltörni, olyan nehéz, hogy egy gyűszűnyi belőle körülbelül egy millió tonna súlyú volna.

Az apache indiánok, dacára annak, hogy területük folyóvizei tele vannak a legjobb fajta halakkal, sohasem halásznak és sohasem esznek halat. Szerintük a kigyó, béka és a hal nem emberi eledel.

Az eszkimók „fehér embernek” hívják azt, aki nem akar dolgozni.

Ethiópiában igen nagy a gyermekhalandóság. A volt császár, Haile Salessie szüleinek 11 gyermeke volt, de csak a leendő császár maradt életben.

A belpoklosság, amelyben elevenen elrothad az ember, a legszörnyűbb betegségek egyike, de szerencsére nem ragadós. A carvillei (Louisiana) belpoklos-telep negyven esz-tendeje áll fenn, de az egészséges alkalmazottak közül soha senki sem kapta meg a betegséget.

Országos missziói értekezlet rendez Budapesten 1937 szeptember 27—29. napjain az Egyetemes Konvent missziói bizottsága hozzájárulásával a bizottság előadója. Kívánatos lenne, hogy ezen az értekezleten a misszió minden munkása és érdeklődő híve megjelenjen s az értekezlet rendezője azért arra kéri az illetékes egyházi elnökségeket, hogy erre az idő-re más egyházi gyűléseket lehetőleg ne tűzzenek ki.

Tanyai KIE- napok. Kiskunhalas határában, Fehértón, most már negyedik éve június 27—29-én (Péter-Pálkor) tanyai ifjúsági konferencia lesz s vele párhuzamosan Dél-vidéki serdülőtábor az országos ifjúsági titkárok részvételével. Teljes ellátás 4—P vidékieknek. Jelentkezni lehet s részletes tudósítást közöl június 20-ig Paczolay István vallás-tanár, ifjúsági vezető, Kiskunhalas, Avar-u. 15.

Kerékpárút a Balaton körül. Július 26-tól 31-ig rendezi meg a KIE Szövetség első balatonkörüli kerékpáros tanulmányút túsáját. Jelentkezéseket csak korlátolt számban, a jelentkezés sorrendjében fogadnak el. Részletes információt küld a KIE Szövetség Budapest, VIII. Horánszky-utca 26. Jelentkezési határidő júl. 15. Költség 10— pengő körül.

Tanulmányút és üdülőtábor a Dalmát tengerparton. A Református Keresztlyén Ifjúsági Egyesületek ezen a nyáron ismét indítanak egy csoportot a Dalmát tengerparti KIE-táborba Szerajevon keresztül, Ragusa mellé Mlinibe, 10 teljes nap a tengerparti táborban, útiköltség, vízum költsége 120— pengőbe kerül. Elsősorban fiatal emberek és ifjúsági vezetők jelentkezhetnek. Időpont július 18—augusztus 1. Jelentkezési határidő július 5. Részletes felvilágosítást küld Dobos Károly ifjúsági titkár, Budapest, VIII. Horánszky-utca 26.

Hételeji táborozás lesz Péter-Pálkor, június 27—29-én Dunavecsén, főleg Budapest és környéki fiatal emberek számára, a KIE legmodernebb ifjúsági táborában. Kedvezményes hajójegy. Jelentkezés, információ június 22-ig a Budapesti KIE titkárságától nyerhető Budapest, VIII. ker. Horánszky-u. 26. Napi ellátás díja 2-50 P.

Üdülmi lehet a dunavecsői KIE-tábor pompás sátorházaiban a Duna gyönyörű szigetén egész július és augusztus hónapban. Napi ellátás 2-50 P. Kedvezményes hajójegy. Jelentkezni a BKIE titkárságánál kell Budapest, VIII. Horánszky-u. 26.

Ifjúsági táborok és konferenciák augusztusban. A Keresztény Ifjúsági egyesületi mozgalomnak augusztus folyamán a következő helyeken lesznek táborai és konferenciái. Bodrogkeresztúron serdülő vezetői és fiatalember tábor augusztus 18—22-ig. Balatonszárszón serdülő vezetői, fiatalember üdülői és serdülő-tábor párhuzamosan augusztus hó 23—27-ig. Fiatalember tábor Dunavecsén augusztus hó 16—20-ig. Weekend-tábor Dunavecsén augusztus 20—22. KIE vezetői tábor Dunavecsén augusztus 23—30-ig.

Egyházmegyei ifjúsági tábora lesz 2—3 napon át a nagykirályi egyházmegyének Olesvaapálin augusztus 26—29-ig, a szatmári egyházmegyének Csengerben augusztus 21—24-ig.

A debreceni református Kollégium igazgatósága kéri a hivatalos lap olvasóit, hogy hívják fel az érdekelt szülők figyelmét a kollégiumi internátusok és tápintézet e számban megjelent felvételi hirdetményére.

Szülők figyelmébe! Pefejeződött az iskolai év s hazakerültek az évvégi bizonyítványok. A kis és nagy diákok gondtalanul kezdik meg a vakációzást, de a szülők közül igen sokan tépelődnek a kérdés felett: hova vigyük a jövő évre a középiskolába kerülő kis fiúnkat? Ezeknek hívjuk fel figyelmét a hajdúbosszörmenyi évszázados református Boesckay gimnáziumra és a vele kapcsolatban álló, modern berendezésű s az Országos Református Lelkészegyesület tulajdonát képező „Kölvincum” fiúinternátusra, ahova az ingyenes és kedvezményes helyekre való felvételért kellően felszerelt kéréseket már *július 5-ig*, a fizetési helyekre vonatkozóakat *augusztus 1-ig* kell benyújtani az internátus igazgatóságához, ahonnan megkeresésre bővebb felvilágosítás és prospektus azonnal nyerhető.

Balaton nyaralás. Balaton nyaralásra a legszebb és a legolcsóbb hely a balatonboglári ORTE-üdülő, a református tanárság jöletti intézménye. A fürdőidény július 1-től augusztus hó 24-ig tart. Református lelkész, egyházi tisztviselők és családjuk a tanárokkal egyenlő rendkívüli kedvezményes áron nyaralhatnak. Napi teljes penzió 1 P, többgyermekes családok jelentősen mérsékelt díj-szabást élveznek. Pártolótagokként mások is bentlakást nyerhetnek. Egy-egy négyhetes időszakra 60 személy vehető fel. Gyönyörű fekvésű telek, hatalmas, árnyas gondozott park közvetlen a Balaton partján, pompás kiépített kóporttal. A villákban kényelmes, új berendezésű szobák. Vízvezeték minden épületben. Bőséges és kitűnő étkezés. Szolid úri társaság, hangulatos családi penzió. Levélbeli megkeresésre részletes felvilágosítást ad Dr. Molnár Pál gondnok, Debrecen, Református gimnázium. A helyek biztosítására ajánlatos a minél előbbi jelentkezés.

Iskolásyermekek megerősítése, a szentgotthárdi és svábhegyi iskolaszatóriumokban. Szakorvosaink megállapítása szerint évről-évre emelkedik azoknak a gyenge, vérszegény, megerősítésre szoruló gyermekeknek a száma, akiket a zártlevegőjű iskolából ki kellene vonnunk és oly intézményekben kellene elhelyeznünk, ahol rendszeres orvosi felügyelet alatt végzett edzési és szabadleégi oktatás segítségével erősítjük meg szervezetüket. Ezt a célt szolgálják a külföldön nagy számban lévő iskolaszatóriumok.

Magyarországon a Magyar Iskolaszatórium Egyesület állított fel eddig két iskolaszatóriumot és pedig a subalpin klímájú fenyeserdőktől övezett Szentgotthárdon, amelyben 6—18 éves iskolai és tanítóképző iskolásyermekeket vétetnek fel. Az elmúlt évben adta át rendelkezésnek 6 holdas fenyes területen lévő csodás fekvésű svábhegyi iskolaszatóriumát, amelyben mindkét nem-beli elemi, közép- és kereskedelmi iskolás fiú-növendékek vétetnek fel.

A szentgotthárdi és a svábhegyi iskolaszatóriumok korszerű berendezésüknél fogva vetekednek a külföldi iskolaszatóriumokkal, sőt azokat felül is mulják, mert az orvosi és pedagógiai kapcsolat még a külföldi iskola-

szatóriumokban sincs úgy keresztülvive, mint a fenti két iskolaszatóriumban. Külföldi orvosok és pedagógusok jöttek kormányaik megbízásából tanulmányozni azt a kiváló rendszert, amelyet a szentgotthárdi és svábhegyi iskolaszatóriumok meghonosítottak.

A fennálló rendeletek értelmében fertőző betegeket az iskolaszatóriumok nem vesznek fel, a legszigorúbb előzetes orvosi vizsgálat kötelező. Mindkét intézmény a kultuszminisztérium legmagasabb felügyelete mellett működik és rendeletek értelmében a növendékek vagy a teljes évben ott maradnak az iskolaszatóriumokban és ott vizsgáznak, vagy pedig néhány hónapi otttartózkodás után visszaternek régi tanintézetükbe, hol — miután az iskolaszatóriumban rendes oktatásban részesültek — zavartalanul folytathatják tanulmányaikat.

Az ápolási díj a legmésékeltben van megállapítva. Úgy a jövő tanévre, mint a most bekövetkező nyári hónapokra a felvételek és előjegyzések megkezdődtek.

A felvétel módjaitól részletes tájékoztatást ad és kívánatra megküldi az intézet képes ismertetését az iskolaszatóriumokat fenntartó Magyar Iskolaszatórium Egyesület központi irodája: Budapest, VIII., Sándor-u. 26. Lapunk olvasói — hivatkozással lapunkra — az egyesület részéről kedvezményben részesülnek.

Oszták-magyar diákesermozgalom. A Verband der Ungarnfreunde (Wien I., Kämtnering 3.), amelynek a vendégdiákok beosztása már folyik, felkéri a magyar vendéglátó szülőket, hogy igényeiket minél előbb jelentsék be, hogy a beosztási munkálatok zavartalanul és idejében elvégezhetőek legyenek.

A Verband der Ungarnfreunde szükségesnek tartja kijelenteni, hogy akciója *tiszti társadalmi mozgalom*, minden hatósági befolyás és kényszer nélkül, mert úgy vélekedik, hogy ez a diákesermozgalom csakis tisztán társadalmi alapon vihető mindkét fél megalapozására eredményesen keresztül. Az összebarátkozásnak és megértésnek tisztán az lehet az alapja, hogy úgy a magyar, mint az oszták vendéglátó csupán azt fogadják vendégül, aki minden kívánságának megfelel és a Verband der Ungarnfreunde eddigi működésének sikerét éppen abban látja, hogy nemcsak az oszták, hanem főleg a magyar érdekekre és a magyar kívánságok teljesítésére fekteti a fősúlyt.

Azon i. t. Olvasóink, akiket a diákesermozgalom érdekel, forduljanak közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hoz, Wien, I., Kämtnering 3., ahol minden felvilágosítást és a szükséges nyomtatványokat megkapják.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A magyarországi református egyház egyetemes konventjéről.

3034—1937. sz.

KÖRLEVÉL

A Francia Protestáns Szövetség (Fédération Protestante de France) 1937. évi augusztus 22-től 31-ig a Szövetség székházában (47, rue de Clichy, Paris, IXe) a párizsi világiállítással kapcsolatban ott tartózkodó külföldi protestáns lelkészeket és világi előkelőségeket szeretettel fogadja egy csésze teára, hogy a francia protestánsokkal és egymással is találkozassanak. A Szövetség ezekre az alkalmakra a magyar protestáns vendégeket is meghívta. Közlebbi felvilágosítást nyújt Kulifay Imre lelképásztor (Paris, XVe 9, square de Vergennes).

Budapest, 1937 június 5.

Elnöki megbízásból:

Dr. Benedek Zsolt,
egyetemes konventi tanácsos.

A tisztántúli református egyházkerület püspökétől.

1554—1937. szám.

KÖRLEVÉL

az egységes papir- és nyomtatványalakzatok tárgyában.

A 2280—1930. M. E., illetőleg a 126,014—1930. XVII. K. M. rendelet értelmében az állami hivatalok és iskolai köz-igazgatás a Magyar Ipari Szabványosító Bizottság által megállapított egységes papir- és nyomtatványalakzatokat hasz-

nálja. Az ívpapír egységes szabványos mérete: 210 × 297 mm. (kinyitva: 420 × 297 mm). Minthogy az egységes szabványos méretű ívpapír használata megtakarítást jelent, felhívom a kebelbeli esperes és lelkész urak, közép- és középfokú iskolák igazgatóságait, hogy az egységes szabványos méretű ívpapír használatára az eddig általános használatban volt ívpapír-típus készletük felhasználásával térjenek át. Debrecen, 1937 május 26.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2282—1939. szám.

KÖRLEVÉL

az osztrák-magyar diákcsere akció tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 32.781—1937. V. 1. szám alatt kelt értesítése szerint az osztrák „Vaterländische Front” az osztrák kormány által támogatott ifjúsági szervezete a magyar és osztrák nép kulturális összetartozásának és sorsközösségének elmélyítése céljából „Német pajtás akció” címen a folyó év nyarán osztrák diákokat magyar családoknál és magyar diákokat osztrák családoknál óhajt elhelyezni.

Azoknak a kapcsolatoknak kiszélesítése érdekében, amelyek a magyar népet az osztrák néphez fűzik, a szóbanforgó akciót a magam részéről is legmelegebben pártolom.

Nevezett szervezetnek megengedem, hogy a szóbanforgó akcióra vonatkozó hirdetményeit az iskolák igazgatóinak közvetlen megküldje.

Ehhez képest utasítom a tanintézetek igazgatóit, hogy amennyiben nevezett szervezet hirdetményeit megküldi, azokat megfelelő kihirdetés után az iskola hirdető tábláján függesztesse ki.

Debrecen, 1937 június 3.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2358—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú iskolai vallásoktatás tárgyában.

Az Egyetemes Konvent elnökségének 2773—1937. szám alatt kelt intézkvénye alapján tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm az érdekeltekkel a következőket:

a) az ezután alkalmazandó vallásitanító segédlelkészek, ha közép- és középfokú iskolában tanítanak, kötelesek alkalmaztatásuk keltétől fogva 2 (kettő) éven belül vallásitanítói oklevelet szerezni;

b) olyan vallásoktató lelkészi díjleveles állásra, melynek teendői közé közép- és középfokú iskolai vallásoktatás is tartozik, csak vallásitanítói oklevéllel bíró lelkész választható.

Debrecen, 1937 június 3.

Makláró Károly,
püspök.

Pályázati hirdetmények.

Bakonszegi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom az érvényben lévő kántortanítói díjlevél. Kötelesség: V—VI. vegyes osztály vezetése, esetleg az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése. Lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat, kanonikus órák végzése, belmissziói munkában segédkezés. Vasárnapi iskola, ifjúsági munka vezetés. Egyházi énekkar alakítása, vezetése. Legátus ellátás. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől 1937 augusztus 1-ig, ugyanekkor próbaéneklés, melyen megjelenés kötelező, s választás. Csak a próbaéneklésen megjelentek közül választunk. Pályázati kérvények törvényszerűen szerelve, válaszbellyel ellátva Református Lelkészi Hivatalhoz Bakonszeg, Bihar vármegye küldendők. Presbitérium.

Bakonszegi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet egy férfitanítói állásra is. Javadalom az érvényben lévő díjlevél. Kötelesség: III—IV. vegyes osztályok vezetése, esetleg az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése. Lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat, kanonikus órák végzése, belmissziói munkában segédkezés. Vasárnapi iskola, ifjúsági munka vezetés. Kántor akadályoztatása esetén mindennemű kántori szolgálat végzése. Pályázati határidő

a hirdetés megjelenésétől 1937 augusztus 1-ig, ugyanekkor választás. Megjelenés kötelező, amennyiben kántorhelyettes is. Pályázati kérvények törvényszerűen szerelve, válaszbellyel ellátva Református Lelkészi Hivatalhoz Bakonszeg, Bihar vármegye küldendők. Presbitérium.

A csaholói református elemi iskolához énekvezértanító szükséges. Pályázhatnak e hirdetmény hírlapi megjelenésétől számított három héten belül válaszbellyel ellátott, szabályszerűen felszerelt kérvénnyel ilyen állásra egyházi és állami törvények és rendeletek szerint minősített férfitanítók. Kötelesség: énekvezéri, egyházjegyzői, tanítói teendők végzése hat osztályban az egyházi felsőség által megállapított tanterv szerint és akadályoztatás esetén a lelkész szószéki helyettesítése, énekkar szervezése, vezetése, belmissziói és közművelődési munkában segédkezés.

Fizetés a lakáson kívül a vonatkozó törvények szerint; helyi járandóság 60 egység, melyből a fa-, széna- és terményfizetés egyházhatalóságilag bűzában megváltva.

Az állást folyó évi szept. 1-én kell elfoglalni. Útiköltség nem lesz megtérítve. Presbitérium.

A makói „gróf Bothlen István” református polgári fiúiskola igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy számtan-fizika (ének mellékszakos) és egy rajz-kézimunka szakos helyettes tanári állásra. Pályázhatnak a fenti szakcsoportból képesített református vagy evangélikus választású okleveles polgári iskolai tanárok. Javadalmazásuk az államiával egyenlő. Az iskolafenntartó egyház fenntartja magának azt a jogot, hogy a megválasztott helyettes tanárt állásában csak akkor véglegesíti, ha az általa betöltött állásra az államsegélyt a VKM. kiutalja, valamint, hogy az állást ideiglenesen óraadó helyettes, vagy óraadó tanárral töltsse be. Kellően felszerelt kérvényeket július hó 1-ig az igazgatótanácshoz címezve az alábbi címre kell küldeni: Dr. Vitéz Galamb Sándor igazgatótanács elnök, kormányfőtanácsos, Makó.

Nábrádi református egyház a megüresedett második számú tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása törvényszerű. Határidő három hét. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Válaszbellyel és borítékkal ellátott pályázatokat: Református Iskolaszékhez, Nábrád, Szatmár m. küldendők.

A szeghalmi református Péter András gimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet 1 magyar-német, 1 latin-angol, 1 mennyiségtan-természettan és 1 rajzszakos helyettes tanári állásra. Az állásokat 1937 szeptember 1-én kell elfoglalni. A törvényszerű illetményekért a tanárok a törvényszerű kötelezettségeket teljesítik. A rajztanár köteles minden külön díjazás nélkül a tanártestületi és az igazgatótanácsai jegyző teendőit is ellátni és az igazgatói iroda adminisztrációs teendőinek ellátásában igazgató utasítása szerint segédkezni. Az állásokra csak református vallású okleveles középiskolai tanárok pályázhatnak. Az igazgatótanácshoz intézett, születési anyakönyvi kivonattal, oklevéllel, esetleg működési bizonyítványokkal, a családi állapotot a magyar állampolgárságot igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványokat 1937 augusztus 1-ig kell benyújtani. A pályázók kötelesek személyesen bemutatkozni igazgatónál június 28-ig Szeghalmon, július 1 és július 18 között a református tanárok balatonboglári üdülőházában.

Tildy Zoltán sk.,
igazgatótanács elnök.

Nagy Miklós sk.,
igazgató.

Felvételi hirdetmények.

A Tiszántúli Református Egyházkerület főfelügyelete alatt álló „Andaházi Szilágyi Mihály Intézet”-nek gondnoksága pályázatot hirdet az 1937—38-i tanévre az internátusban megüresedett pár helyre. Július 30-ig pályázhatnak a Debreceni Református Kollégium gimnáziumába beiratkozott tanulók. Évi díjfizetés 120 pengő. Ezért a felvett tanuló lakáson, fűtésen, villanyvilágításon, takarításán kívül tejjelgélben részesül. Egyéb étkezést, vagy az internátusban bentlakó felügyelő tanár asztalánál, vagy a Kollégium konviktusában nyerhet. A felügyelő tanár mellett intézeti nevelő működik, aki a tanulók korrepetálását végzi. Külön díja a tanulóktól fejenként havi 3 pengő. Előzetes megkeresésre készséggel ad bővebb felvilágosítást Dr. Nagy Sándor felügyelő tanár, Debrecen, Poroszlay-út 10. sz. alatt.

Teljes ellátásra elvállalok a következő iskolai évre középiskolai alsóosztályos tanulókat. Gondos családi nevelés, tanulmányi ellenőrzés, tanulmányi vezetés. Megkeresések Dr. Varga Jenő vallásánár, Debrecen, Bethlen-u. 52. címre küldendők.

Felvétel a debreceni református Kollégium internátusaiba.

A debreceni református Kollégium középiskolai internátusában az 1937—38. tanévre a következő díjak érvényesek: I. díjfokozatban 30 P, II. díjfokozatban 60 P, III. díjfokozatban 80 P és a IV. díjfokozatban 100 P egész évre. Ebben a reggeli ára is bennefoglaltatik. A tanulók mindennapos tanulmányi ellenőrzésének (lecke kikérdezése, segítség a tanulásban) díja egész évre az I. díjfokozatban — P, a II. díjfokozatban 10 P, a III. díjfokozatban 20 P, és a IV. díjfokozatban 30 P.

Az *egyetemi internátus* díjai szintén reggelivel együtt: I. díjfokozatban 40 P, II. díjfokozatban 80 P, III. díjfokozatban 100 P és a IV. díjfokozatban 140 P egész évre.

A *tápiintézet* díjai egyetemi hallgatóknak és középiskolásoknak egyformán a következők: I. díjfokozatban 60 P, II. díjfokozatban 150 P, III. díjfokozatban 180 P és a IV. díjfokozatban 220 P egész évre. Ezért ebéd- és vacsorakosztot kapnak a tagok. Amennyiben a középiskolások részéről tömegesebben felmerülne az a kívánság, hogy uzsonnát is kapjanak, a tápiintézet arról is gondoskodnék megfelelő külön díj ellenében, amely a mérsékelt bekerülési árat fedezné. Ilyen irányú kívánságaikat a szülők a pályázatok nyilvánítsák.

A bentlakás egyaránt kötelező minden középiskolai és egyetemi hallgató bentlakóra a bentlakás egész ideje alatt. Egyetemi hallgatók a III. és IV. díjfokozatban havi díjat is fizethetnek arra az időre, ameddig egyetemi tanulmányaik folytán az internátusban tartózkodtak, ez az idő azonban nem lehet kevesebb az I. félévben 3, a II. félévben 3 és fél hónapnál. A havi díj mindkét fokozatban 24 P, nem pedig az illető fokozat évi díjának tizedrésze. A bentlakási díj egész évre fizetendő minden esetben.

A tápiintézet díjai egész évre szólnak, azonban a tagok a törvényesen megállapított szünetek alatt nem igényelhetnek kosztot. (Középiskolások a karácsonyi, húsvéti szünet alatt, valamint a bizonyítványosztástól a nyári szünet utáni beiratkozás utolsó napjáig. Egyetemi hallgatók június 20—szeptember 7-ig, a karácsonyi és húsvéti egyetemi szünet alatt.) A felvett tagokra az egész évi, illetve egyetemi hallgatóknál az egész félévi díjak kötelezők, mégha nem is veszik igénybe teljes idő alatt a lakást, vagy ellátást. Ez alól indokolt esetben (igazolt súlyos betegség stb.) a felemelést kérni kell a kollégiumi intézőtanácstól.

A bentlakási és tápiintézeti díjakat negyedévi, vagy havi előleges részletekben kell fizetni, úgy azonban, hogy az I. félévi díjak egyetemi hallgatóknál december 5 előtt, középiskolásoknál január 5-ig havi fizetés esetén is be legyenek fizetve, a II. félévben ugyanígy május 5-ig. — A díjak legegyszerűbben a 11.322. számú, „*Debreceni ev. református főiskola, Debrecen*” jelzésű csekkre fizethetők, illetve az üres csekklapok így töltendők ki. A csek hátlapján fel kell tüntetni, hogy kinek a javára történik a befizetés.

A felvételért és a kedvezményekért a folyamodványokat a középiskolai tanulók iskolájuk igazgatóságához adják be, az egyetemi hallgatók pedig a Kollégium egyetemi internátusának igazgatóságához küldjék be legkésőbb augusztus 15-ig. Mellékelni kell egyetemi hallgatóknak: 1. a leckeönyv, illetve első éveseknél az érettségi bizonyítvány hiteles másolatát, 2. érvényes és teljes képet nyújtó szegénységi, illetve vagyontalansági bizonyítványt, mely nem lehet egy évnél idősebb, 3. a folyamodó atyjának (gyámjának) két tanúval előttemezett kötelezvényét a díjak pontos fizetésére, 4. újonnan folyamodók (ha felsőévesek is), hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy nem szenvednek fertőző betegségben és 5. születési anyakönyvi kivonatot. Az elsőévesek tüntessék fel, hogy az egyetem melyik fakultására iratkoznak be.

Kollégiumi díjaikkal hátralekös tanulók nem vehetők fel. A díjakat a Kollégium évközben szükség esetén felemelheti, vagy leszállíthatja.

Debrecen, 1937 június 1.

Dr. Péter Zoltán,
int. felügyelő.

TARTALOM:

- Makláró Károly: Harangavatás a Kossuth-utcán.
S. Szabó József: A debreceni Kollégium főiskolává fejlődésének történetéhez.
Baráth Imre: Andrassy Kálmán.
Kelemen Gyula: Lelkészjelöltek bemutatkozó szolgálata.
Szabó Gyula: A református gyülekezeti énekvezetés esztétikája.
Dr. Nagy Sándor: A tiszántúli egyházkerület multjából. Könyvismertetés.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különlélek.
Hivatalos értesítés.

Dr. Hegyaljai Kiss Géza

TEPLOMI IMAKÖNYVEI:

- DICSŐSÉG ISTENNEK!** Debrecen, 1936. 376 lap. *Ünnepi.* Füzve 4 P, kötve 5 P, + portó 70 f.
- ÁLDJÁTOK NAPRÓL-NAPRA!** Debrecen, 1937. 420 lap. *Köznapi.* Füzve 4 P, kötve 5 P + portó 70 f.

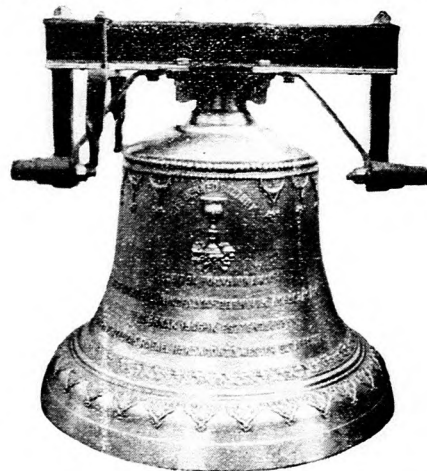
Kapható: Dr. HEGYALJAI KISS GÉZA ref. lelkész,
Belsőbócs. Borsod vm. Csekk: 29.351;
Debrecen sz. kr. város Könyvnyomda-vállalata,
Debrecen. Böszörményi-út 6.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

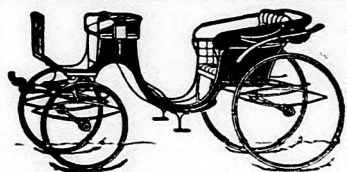
Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbóli református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

Kocsik
minden alakban
Riesz Henrik
kocsigyár, Debrecen.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!
Kényelmes havi részlettörlesztés!
Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskei és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**
Telefon 20-06. és 15-48. Debrecen.

Különö fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőölő-kések, húsvágó-gépek.

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércön-
tőde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!

Vasúti menetrend.

Érvényes 1937 május 22-től, 1937 október 2-ig.

Á. Gy.	Sz.	Sz. (Piadánytól gyors)	Sz.	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Debrecen—Budapest	Sz.	Sz.	Sz.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Gy.	Se.	
20-50	22-00	2-10	6-22	7-25	11-50	13-22	17-12	Debrecen	e	4-40	7-20	8-39	11-45	13-52	15-24	18-36	21-29
21-06	22-27	2-36	6-51	7-43	12-10	13-47	17-31	Hajdúszoboszló	e	4-14	6-50	8-13	11-26	13-27	15-09	18-17	21-07
21-23	22-55	3-05	7-25	8-04	12-35	14-15	17-54	Püspökladány	e	3-10	6-15	7-38	11-02	12-58	14-52	17-55	20-35
21-24	23-16	3-26	—	8-06	12-41	14-23	18-00	Budapest (K. p. u.)	e	3-08	—	—	10-55	12-38	14-51	17-50	20-30
23-40	—	6-25	—	10-55	—	19-20	—	Budapest (Ny. p. u.)	e	—	—	—	—	12-40	14-40	17-10	—
—	4-50	—	—	—	16-02	—	21-12	—	e	21-40	—	—	7-50	8-25	—	—	—
Sz.	M.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Sz.	Sz.	Debrecen-Nyíregyháza-Misk.	Sz.	Sz.	Se.	Gy.	M.	Á. Gy.	Sz.	M.	vasár- és Ünneppnap	
5-02	8-00	11-53	14-20	15-26	18-46	21-36	Debrecen	e	7-17	9-00	11-26	17-04	18-39	20-48	21-35	1-15	—
5-24	8-23	12-10	14-46	—	19-09	21-55	Bocskay-kert	e	6-56	8-40	11-05	16-49	18-17	—	20-26	0-54	—
6-09	9-16	12-45	15-34	16-01	19-53	22-33	Nyíregyháza	e	6-10	7-53	10-17	16-10	17-25	20-13	20-05	0-03	—
9-34	11-18	—	18-52	—	22-59	—	Miskolc	e	—	5-17	7-36	—	13-35	—	17-38	21-58	—
M.	M.	M.	M.	M. vasár- és Ünneppnap	M.	DEBRECEN—FÜZESABONY						Sz.	M.	M.	M.	M.	M. vasár- és Ünneppnap
5-05	7-21	12-10	14-19	16-30	19-00	—	Debrecen	e	—	—	—	7-10	9-03	12-26	16-45	20-08	23-44
5-13	7-28	12-19	14-27	16-38	19-11	—	Debrecen-Vásártér	e	—	—	—	7-02	8-51	12-20	16-39	20-02	23-38
5-56	8-09	13-02	15-07	17-20	20-15	—	Balmazújváros	e	—	—	—	6-00	8-13	11-35	15-54	19-14	22-53
6-20	—	13-26	—	17-45	20-49	—	Nagyhortobágy	e	—	—	—	5-17	—	11-09	—	18-45	22-27
8-20	—	15-23	—	19-45	—	—	Füzesabony	e	—	—	—	—	9-23	—	16-45	20-32	—
Sz.	M.	Sz.	M.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK						Sz.	Sz.	M.	V.	Sz.		
5-13	7-30	12-27	14-30	19-40	—	—	Debrecen	e	—	—	—	6-50	8-28	11-25	15-37	20-43	—
5-21	7-37	12-33	14-37	19-51	—	—	Debrecen-Vásártér	e	—	—	—	6-43	8-22	11-19	15-29	20-37	—
5-37	7-54	12-50	14-54	20-13	—	—	Józsa	e	—	—	—	6-25	8-05	11-03	15-06	20-21	—
6-11	8-16	13-13	15-17	20-59	—	—	Hajdúböszörmény	e	—	—	—	6-07	7-43	10-44	14-33	20-04	—
7-05	8-47	13-51	15-52	21-57	—	—	Hajdúnánás	e	—	—	—	5-24	7-04	10-10	13-16	19-10	—
7-52	—	14-32	16-32	22-49	—	—	Tiszalök	e	—	—	—	4-40	6-18	—	12-05	18-28	—
T.	M.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—NAGYKEREKI						Sz.	M.	T.	Sz. hétékn. V.22-IX.8.	Sz. vasár- és Ünneppnap			
6-09	9-25	14-16	18-58	—	—	—	Debrecen	e	—	—	—	7-00	11-35	14-15	18-26	21-13	—
7-22	9-57	14-49	19-30	—	—	—	Derecske	e	—	—	—	6-29	11-05	13-28	17-56	20-43	—
8-51	—	15-49	20-34	—	—	—	Nagykeréki	e	—	—	—	5-29	—	11-29	16-58	19-41	—
Sz.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA						T.	Sz.	M.						
7-52	13-25	19-30	—	—	—	—	Debrecen	e	—	—	—	7-40	10-07	16-55	—	—	—
8-54	14-28	21-04	—	—	—	—	Nagyléta—Vértess	e	—	—	—	6-00	9-04	15-50	—	—	—
Sz.	T.	Sz.	Sz.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY						Sz.	T.	V.	M.			
4-55	8-10	12-30	14-25	18-43	—	—	Debrecen	e	—	—	—	6-47	11-36	16-54	21-25	—	—
5-43	9-17	13-20	15-15	19-28	—	—	Nyírábrány	e	—	—	—	5-56	10-30	15-47	20-41	—	—
V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	S. a.	DEBRECEN—NYÍRÁBÁTOR						V.	S. a.	S. a.	S. a.	V.	S. a.
4-31	6-03	12-15	14-00	16-43	18-55	—	Debrecen	e	—	—	—	6-53	7-15	9-46	16-18	17-50	20-30
4-42	6-10	12-22	14-13	16-50	19-02	—	Debrecen-Vásártér	e	—	—	—	6-42	7-08	9-39	16-11	17-39	20-23
5-11	6-29	12-40	14-44	17-10	19-20	—	Gazdasági Akadémia	e	—	—	—	6-10	6-50	9-21	15-53	17-09	20-05
5-48	6-45	12-54	15-15	17-21	19-34	—	Hajdúsámson	e	—	—	—	5-45	6-36	9-07	15-39	16-41	19-51
7-35	7-48	13-55	17-12	18-25	20-37	—	Nyírábátor	e	—	—	—	3-46	5-35	8-06	14-35	14-48	18-50
M.	M.	V.	Debrecen városi fatelep—Dr. Vásáry-menedékház						V.	M.	M.						
Vasárn.	Vasárn.	Hétkn.	—	—	—	—	Debrecen—városi fatelep	e	—	—	—	Hétkn.	Vasárn.	Vasárn.	—	—	—
8-30	13-30	13-30	—	—	—	—	Martinka	e	—	—	—	7-19	7-20	20-40	—	—	—
8-55	13-58	14-22	—	—	—	—	Gúth	e	—	—	—	6-27	6-53	20-15	—	—	—
9-33	14-40	15-49	—	—	—	—	Dr. Vásáry-menedékház	e	—	—	—	5-00	6-11	19-28	—	—	—
9-50	14-58	—	—	—	—	—	—	e	—	—	—	—	5-52	19-20	—	—	—

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1937—1196.